Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 59 (2821) XXX aastaküik

Teisipäeval, 15. detsembril 1981 — Tuesday, December 15, 1981

Üksiknumbri hind 50 centi

Rahvamurd „Ehatare" avamisel ja õnnistamisel

Esimesed elanikud saabuvad hoolduskodusse 4. jaanuaril

Ligemale 800 inimese inuukal kaasaelamisel avati ja õnnistati möödunud laupäeval Torontos Scarboroughi linnaosas Eesti Ahistamiskomitee Kanadas 100 voodikohaga hoolduskodu „Ehatare", mida avatallinse puhul peetud kõnedes nimetati üheks silmapaistvamaks eestlaste saavutuseks pagulasperioodi kestel. Hoone ehitas suur ehitusfirma West York Construction Ltd. ning kogu projekt läks koos krundiga ja sisustusega maksma ligemale 2,7 miljonit dollarit, millise summa katmiseks saadi Kanada riiklikult ettevõtlelt Central Mortgage & Housing Corporatsioonilt odavat 2-protsendilist laenu. Uues moodnas ja arhitektuuriliselt nägusasa hoolduskodus on peaaegu kõik kohad eestlaste poolt kinnipandud ja kui eestlaste arvust ei piisa, siis antakse mõned kohad soomlastele, kes tunnevad eestlaste hoolduskodu vastu suurt huvi. Kõrgematest väliskõlalistest võtsidava- ja õnnistamistaltsusest osa Ontario sotsiaalminister Margaret Birch ja Scarboroughi linnapea Gus Harris. Ühel ajal hoolduskodu avamisega tähistati ka Eesti Ahistamiskomitee Kanadas 30-ne aastase tegevuse juubelit.

Eesti Ahistamiskomitee Kanadas juhatus oli teinud hoolsaid ettevaatlustusi, et võtta avatalituseks vastu võimalikult suurt rahvahulka, kuid osavõtjate suur arv ületas kõik kalkulatsioonid. Hoolduskodu suurde ja ruumikase sõõgisaali ja sellega ühendatud seltskondliku saali ruumi oli üles seatud 700 tooli, kuid nendest ei piisanud kõigi kõlaliste vastuvõtmiseks ja osal inimestel tuli tseremoonlat jälgida püsti seistes.

Tseremoonia algas Kanada hümniga ja selle avas lühikese tervitussõnavõtuga Eesti Ahistamiskomitee Kanadas kauaaegne ja energiline esimees A. Sepa, kes lühtlasi mainis,

et tänase sündmuste puhul on meie keskel ka neid, kelledele „Ehatare" kujuneb uueks koduks.

Ta tänas kõiki neid, kes hoone ehitamisele kaasa on aidanud, tõstes eriti esile endist Eesti Ahistamiskomitee esimeest B. Edermad, kes ei viibi enam elavate nimekirjas. Kuid B. Edermadel lisaks nimetas ta arh. G. Laikve'd, prof. V. Raineid'it, aiandusarhitekt A. Kalmu ja Ahistamikomitee praegust juhatust — dr. J. Roosi, abipraost T. Nõmmikult, Julie Hermat, H. Kivi, E. Toigerit, A. Kuuli ja V. Vanaseljat ja Renate Lindemanni. Ta tooritas ka eriti,

et uues hoolduskodus jäävad vastiisema eesti keel ja eesti meel, mis on eriti vajalikud kodu elanikele vastava kodumaise ja rahvusliku miljöö loomiseks.

Kodu õnnistamise ja vaimuliku talituse pidasid piiskop K. Raudsepp ja praost E. Lepik. Vaimulik talitus algas koraaliga „Mu tõnu, Jumal, vastu võta", mille järele piiskop K. Raudsepp tõstis pühakirja alusel esile kolme tähtsat tegurit, mis on olulised „Ehatares". Nendeks teguriteks on usk, lootus ja armastus. Ta mainis, et nendest teguritest on kõige tähtsam armastus. Jumal on armastus ja Jumal pühitseb ka selle maja, mille me täna avame. Praost E. Lepik oma palves palus õnnistust „Ehatarele" ja armastust nende elanike südameisse. Ta palus õnnistust ka Eesti Ahistamiskomitee juhatusele ja selle väsimatule esimehele A. Sepale ning õnnistas seejärele uue hooldukodu.

Praost E. Lepiku õnnistamistsemooniale järgnes piiskop K. Raudsepp õnnistamine ja lõpuks koraal „Taevas avatud on tänu",

Pärast seda kui Eesti Baptisti Koguduse nooruslikest häälitest helisev Noortekoor oli C. Kipperi juhatusel ette kandnud kolm laulu, tervitas väliskõlalisi Ahistamiskomitee abiesimees dr. J. Roos inglise keeles. Kõneleja andis kokkuvõtliku ülevaate hoone saamisloost ja struktuurist ja „Ehatare" tulevase elanikonna sotsiaalsest ja tervislikust seisundist. Lõpuks tutvustas ta autikllalisi — Ontario sotsiaalministrit Margaret Birchi, Scarboroughi linnapea Gus Harris'i, Central Mortgage & Housing Corporationi esindajat Gail Alexander'it, Läti Ühikonna esindajat Alina Graudins'it ja ehitusfirma West York Construction Ltd. esindajaid ja teisi.

Aktuse peakõneleja aupeakonsul I. Heinsoo andis esialgu lühikese ülevaate „Ehatare" saamisloost ja Eesti Ahistamiskomitee pingutustest oma suure eesmärgi poole pürgimisel inglise keeles

ja tänas selle organisatsioonl esimeest A. Sepat, kuid selle lisaks ka Scarboroughi linnaosa linnapead, Central Housing & Mortgage Corporation'i, arh. G. Laikve'd ja ehitusfirmat. Oma kõne teise pilkema osa esitas ta eesti keeles, andes ülevaate Eesti Ahistamiskomitee mitmepalgelisest ahistamistegevusest 30 aasta jooksul, mille sülmaga nähtavateks suursaavutusteks on „Eesti Kodu" korteримajade kompleks ja tänu avatav hooldukodu „Ehatare".

(Järg lk. 5)

Neeme Järvi austuseks organiseeritud koosvilbimisel viibis ligi paarsada osavõtjat ja võõrrahvustest külalist. Pildil vaade laudkomale, kus viibisid kauged kütalised, vasakult hellioeja Arvo Pärt, Eesti Kunstide Keskuse president ja peakorraldaja Stella Kerson ning dirigent Neeme Järvi. Foto: Vaba Eestlane

Poola rahvas trotsib sõjaseisukorda

Solidaarsus organiseerib vaatamata survevahenditele üldstreiki

VARSSAV — Poola kommunistlik valitsus kuulutas möödunud laupäeval kogu riigi ulatuses välja sõjaseisukorra ja kehtestas karmid korraldused tööliste nõudmiste maha surumiseks ja ummikusse jookstmud kommunistliku rezhiimi päästmiseks. Võim riigis antl kommunistiliku partei kontrolli all oleva Riigi Päästmise Sõjalise Nõukogu käte, tõnavatele toodi suured soomusmasinatega varustatud sõjaväe- ja politseipatrullid, kõik suuremad teed ja tähtsamad asutused võeti range valve alla ning ligemale 1000 inimest, nende hulgas mitekaid ametühingu Solidaarsuse juhte, arreteerit. Vantamata nendele ähinõudmiele ja rangetele karistustele reageeris rahvas vihaselt ja trotsivalt nendele survevahenditele ning Varsavi piirkonnas läi suur osa töölistest, keda ähvardati tööltt puudumalsel surmanuhtlusega, tööle tulemata.

Esialgsete andmete kohaselt ei arreteerinud kommunistlikud võimud Solidaarsuse juhti Lech Walesat, kes toodi mõningate andmete kohaselt Varssavi, kus tal olevat läbirääkimisi valitsuse ja kommunistliku partei esindajatega.

Valitsus kavatseb ilmselt avaldada Walesale survet, et ta tühistaks üleskutse üldstreigiks, mis suurendaks tohutult praegust kaost Poolas.

Riigi Päästmise Sõjalise Nõukogu juhiks on pea- ja kaitseminister kindral Jaruzelski, kes on ühtlasi kommunistliku partei peasekretär. Kindral Jaruzelski mainis sõjasekretär-väljakuulutamisel, et Poola võimud on kaotanud kannatuse Solidaarsusega suhtlemisel nõnda kõik senised abinõud ja sammud ekstremistide tegevuse pärimiseks ei ole andnud loodetud tulemusi.

Ta ütles, et nue organi rakendamine ei tähenda ülemineksut sõjalisele diktatuurile vaid ainult riigi päästmise aktsioonl.

Uute korralduste põhjal võetakse sõjaväelise kontrolli alla raudteed ja teised avalikud transpordivahendid, post, telegraaf, telefon, raadio- ja televisioonijaamad. Kõik koosolekud, streigid ja avalikud kokkutulekud keelatakse ning poolakatel ei lubata maalt lahkuda.

Varssavis kasutati tööliste laialijajamiseks isegi veekahureid, kuid vastamata sellele jagati Solidaarsuse leudlehti, millledes kutsuti rahvast üles streikima.

Moskvas on Poola sõjaseadus vastu võetud suure rahuldustundega ja ülistavate kommentaaridega, kuid läänemaailmas on see tekitanud terava kritiika ja kohalikud poolakad on paljudes suuremates linnades korraldanud protestidemonstratsioone ja meeleavaldusi.

Jõulumees külastas Torontos Eesti Täienduskooli

Palju sõnalisi-muusikalisi ettekandeid ja jõulu näidend

Igal aastal jälle toimub T.E.S. Täienduskooli jõulupuu rõõmusõõlmaliste noortepere suprsündmusena. Möödunud pühapäevane jõulupuu Eesti Majas oli eriti osavõtrohke. Sündmuse avas koolijuhataja H. Ründva, avaldades tänu koosolijalle külastuleku eest ja soovis kõigile head pühi ja head uut aastat.

Õp. Udo Petersoo pidas kahe korasli vahel lühema palvuse, rõhutades jõulude kui lastepühade tähtsust. Laste silmis on jõulusõna, selles peegeldub tõeline usk, sõitus ja avameelne. Puhtus laste silmis nimetatakse Jõululapseks. Jõululaps tõi kaasa suure kingituse, mis on nähtamatu, aga seda tuntakse oma südames. Selleta oleks kurb elada.

Jõululapse sünniga tuli maailma suur valgus ja laulsid taevased koorid.

Pärast palvust laulis arvukas õpilaskoor Lydia Aruvalla juhatusel kolm laulu, „Saanisõit", „Miks nii hilja?" ja „Jõuluõõna". IIb, IVb ja IIIa klasside õpilased dekameerisid H. Leivati luuletuse „Tass on jõulud", I klassi õpilased Toivo Pajo ja Mart Einer esitasid dialoogi „Tuul ja kusk", IV a klassi õpilane Trina Läte mängis klaveril „Sonatina in C", I b klassi õpilased Katrin Lepik, Kristi Rand ja Tarmo Remmel deklameerisid „Jõulumehe ootel", IV b kl. õpilased esitasid Leida Pilti luuletuse „Jõulutervitus Eestile", Kristi Rand mängis klaveril „Uks väike jutt", V b kl. õpilane Russel Illingworth deklameeris „Minu jõulupuu", II a kl. õpilased esitasid Endla Komi lühinäidendi „Jõulusoovid", VI a kl. õpilane Pia Metsala mängis viiulil L. H. Redneri ja F. Seitzi helitõdd, klaveril saatis Margit Viita ja viimasena kava esimeses osas deklameeris VI a kl. õpilane Rita Lees Elmar Posti luuletuse „Jõulud".

Teisel poolel esitati inglise keelest tõlgitud jõulunäidend „Arajooksmud kingitused", mis oli erinev meie tavalisest jõulunäidendiest.

Lavastajaks oli Anne Saks, leidiliud dekoratsioonid Madli Kittaskiit, tantsud oli seadnud Ludvig Luide ja muusikaline saade Lydia Aruvallalt.

Toreda pr. Kiire-on kuju andis Riina Kindlam, kingituste osas Erika Meipoom, Ingrid Sõld, Lisa Kald ja Esther Roosipuu, kino pöletimõlla — Ingrid Kängsepp, pegar — Lisa Pilvet, postiteenistuja — Andres Nurm, pr. Vanasõber — Liisa Soots ja pr. Heatuttav — Sarina Westerblom. Noored näitlejad suutsid oma värvikõlilaseis lühipiltides publikut kaasahaarata.

Rohkeervulises lumehalvete peres tantsisid Tiina Kask, Katrina Küng, Maaja Leivat, Rita Läte, Trina Läte, Liisa Novek, Kristina Nõu, Tania Pisa, Tiia Pihl, Alissa Puhm, Kia Puhm, Monika Rove, Katharine Sepp, Ellen Silm, Tamara Tambre, Kaili Taul, Vaiki Tatul ja Lembi Veskimets.

Lavastuse lõpul tänas koolikomitee esimees H. Lupp kõiki kaasaitajaid, tõlkijat Laine Loorandit, lavastajat Anne Saksa, dekoratsioonide tegijat Madli Kittaskit, tantsude seadjat L. Luidet ja muusikalist saatjat Lydia Aruvalda,

andes nelle igale jõululille ja kingituse. Näiteseltskonna pooli ulatas lavastajale kingituse Riina Kindlam. Lõpuks tänas H. Lupp kõiki, kes olid aidanud noori kohale tulla ja soovis kõigile head pühi ning kõige paremat uut aastat.

Siis hakkas lastepere juba rahutuks muutuma ja jõudiski kohale jõulumees oma abiliste ja kingituste kottidega. Noorimad olid end usinasti selle momendi vastu ette valmistanud, väike Lembi Veskimets laulis pika jõululaulu kindlalt ning komistamata, temale järgnesid teisedki.

Kommunistide hirm vabade valimiste ees

WASHINGTON — Lääneriikide vaatlejad on arvamisel, et Poola kommunistlikele võimudele oli viimaseks hoiatussignaaliks Solidaarsuse nõudmine vabade valimiste korraldamiseks kommunistliku süsteemi üle otsuse tegemiseks. Solidaarsuse 107-liikmeline rahvusliik komisjon võttis mõõdumud laupäeval vastu resolutsioni, milles nõuti 15. veebruaril rahvahääletuse korraldamist valitsuselle usalduse või umbusalduse avaldamiseks ning järgmise aasta keskel vahade demokraatlike valimiste korraldamist uue parlamendi koosseisu moodustamiseks.

Lääneriikide vaatlejad on arvamisel, et selliste vabade valimiste korraldamine oleks kirstunaelaks kommunistlikule süsteemile ning kujuneks saatuslikuks N. Liidu satelliitriikide süstemile.

Washingtonis peetakse Poola olukorda niivõrd tõsiseks, et Brüsselis viibiv välisminister Haig loobus oma sõidust Kesk-Itta ja teda oodati tagasi Washingtoni.

Tass süüdistab:

Poolas varastatakse relvi

Venelased kahtlustavad Solidaarsust relvastatud ülestõusu kavandamises

VARSSAV — N. Liidu ametlik teadeteagentuur Tass ataketeris möödunud neljapäeval järjekorrdselt Poola tööliste iseseisvat ametiühingut Solidaarsust, süüdistades Poola tööliskõlhmnist relvastatud ülestõnsu ettevalmistamises. Tass kinnitab, et Poola relvaladudest on varastatud relvi, laskemoona ja lõhkeaineid relvastatud mässuks, mille tulemusena valitsusvõimud on suurendanud valitsuse- ja parteihoonete jaures politsei- ja sõjaväe valvemeeskondi.

Tass süüdistab poola töölisi ka ettevalmistuste ja propaganda teegemises Varsavi faktist ja idarikide majandusliidust Comeconist lahkumiseks. Teadeteagentuur suunab oma süüdistuste teraviku ka tööli toetava katoliku kiriku vastu,

kinnitades, et kirikupalvetes loetakse üha sagedamini ette läkitusi, millede eesmärgiks on parteid ja valitsuse diskreediteerimine.

Solidaarsuse juht Lech Walesa mainis Gdanskis ajakirjanikele, et tööliised ei taha ega poolda kokkuporgete organiseerimist töötsetega, kannavad vastutust oma tegede eest.

„Meie saame need tüppmehed ka siis käite kui need peaksid põgenema helikopteritel," ähvardas Walesa.

Uuendage „Vaba Eestlase" tellimine 1982 aastaks!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — tellige „Vaba Eestlast"

Tellimiskupong lk. 3

KEep891

VABADE EESTLASTE HÄLEKANDLA
VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, tallrus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675
TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $45.—, poolaastas $24.— ja veerandaastas $13.—
TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $55.—, poolaastas $29.— ja veerandaastas $15.—
Aadressi muudatus 50 c. — Uksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher Ltd.,
135 Tecumseth St., Toronto, Ont. M6J 2H2

Olukord nõuab kainet meelt

Eesti pealinnast Tallinnast viimaste päevade jooksul saabunud andmed kõnelevad, et 1. detsembril planeeritud pooletunnilne tööseisak Eestis ei andnud neid tulemusi, mida streigi organiseerijad lootsid ja millega nad kalkuleerisid. Ehkki tõpsed andmed puuduvad, on seni saabunud informatsioonil põhiseel Tallinnas valitsenud 1. detsembril vaikus ning linna elanikud regelesid oma igapäevaste probleemidega ja toidusahdes seismisega. Sellest võib järeldada, et eestlased ignoreerisid seda streigi ilmekõnset ja pidasid õigemaks praeguses olukorras jääda ettevaatlikeks ja tagasihoidlikeks sündmuste pealtvaatajaiks.

1. detsembril väljakuulutatud streigiga, mis pidi toimuma kõigi kolme Balti riigi ulatuses, on üldse loot väga kummalised ja paigutrunaamatud. Mõned rahvusvahelised uudiste agentuurid rühendid streigi väljakuulutamisele läänemaailmas võrdlemisi suurt tähelepanu, kuid nendest teadetest ei selgunud, kes on selle streigi taga — kes on organiseerijad. Jendlehtede valmistajad ja nende levitajad. Mõnelt poolt on üles tõstetud isegi küsimus, kas siin ei ole tegemist KGB provokatsiooniga, et streigi väljakuulutamisega ja ühemeste tööseisakute mõeltamisega avastada rahvusliikge ja rahulolematuid elemente ja alustada Balti riikides preventiivsete puhastusoperatsioonidega enne kui Poola rahutuste seemned ka Balti riikides ärganema hakkavad ja nende kasvu pidurdamine Kremlile suuremaid pahandusi võib tekitada.

Washingtonis asuva Ühendatud Balti-Ameerika Komitee informatsiooni kohaselt kirjeldatakse streigi organiseerijate poolt levitatud streigi üleskutses N. Liidus Eestis halvenevat olukorda tõlistemaldel. Siin veeretatakse Siin N. Liidu juhtkonnale, kes hõiab kramplikult kinsi ehapraktiliseset majandusüsteemist ja muutub imperialistlikuks kolonialsõvimuks. Kõrvuti süsteemi demokratiseerimise ja majandusliike reformide taotlemisega esitatakse lendleheis selise kaugeleulatuvat nõudmist, mis hõlmavad ka N. Liidu sõjajõudude väljatõmbamise Afganistanist, Moskva vahelsesikumise lõpetamise Poola sündmustesse ja kõigi poliitiliste vangide vabastamise. Läänerõlikde vaatlejad ja analüüstjad leivad, et need nõudmised sarnanevad suurel määral Poola isesilsva ametiühingu Solidaarsuse programmiga. Kuid samuti võib seal märgata suurgemeid Euroopa rahukampaniate organiseerijate ja inimõiguste taotlejate nõudmistest.

Streigi lendlehti Eestis levitanud grupp esineb N. Liidu Demokraatliku Rahvarinde nime all. Sellisel organisatsioonil läänemaailmas seni ei tuntud ning see mundab kogu loo vähemalt isi mõistlikmaks ja realistlikumaks. Mõned nõukogude küsimuste nurijad läänes arvavad, et siin on tegemist vene töölisega, kes organiseerivad partei kontrolli alt vabastatud töölisliikumist kogu Venemaa ulatuses. Kuid on ka neid, kes leiavad, et streigi organiseerijad tuleks otsida eesti rahvuslasie riidadest. See võimalus tundub sisiki väga kaugena, kuna lendleheis õõnistakse, et tööseisakute ajal tuleks vältida rahvusliikde demonstratsioone ja väljasõtumisi.

Kui eesti rahvas jäi seni saabunud andmete kohaseti streigi ähesküsete suhtes külmaks, siis on see kahtlemata antud olukorra kõige õigem käitumine. Eesti on saanud minevikus nii palju kannatada ja kaotanud suure osa oma rahvast küüditamiste, mõrvamiste ja sunnitöölaagrikesse saatmisetsiplemisena, et uus suurem sõdrläskimine võib täielikult hävitada meie rahvakillu. Ies nagunii elab praegu vähestates majandusliikudes tingimustes ja ingeva veeretamise surve all. Läänemaailmas ei ole sageli õiget erne kajutust randeesõtide taga valisevate olukordade kohta ning Balti riikide staatust kiputakse paharti võrdlema satellitriikide staatusega. Vale on siiski väga suur. Kuna N. Liidu süstreemi varjus Venemaga liidetud Balti riikides ja teistes piirirõlikides on kõik elusavaldused kindalt ja tugevalt Kremli kontrolli ja seadise all ning seal võldakse sind iga kõige väikesema rahvusliku käeliigutuse eest kohesett arreteerida või hullumajja saata. mida ei saa teha Poolas ja teistes „iseseisvates" satelliitriikides. Lisaks selleile on Eesti ja teised Balti riigid oma rahvarvult ja territooriumilt niivõrd väikesed, et venelastel on alati võimalus teostada seal suuremaid küüditamisaktsioone ning saata inimesi Siberi tühimaadele ja kaevandustesse surema. mis vähesdab veelgi nende rahvaste kooseisu ja vastupanujõudu. Poola kommunistiliku valitsuse puuduvad sellised opositsioonivõi väljaradeerimise võimalused, mille tagajõrjel sealne kommunistlik partei peab opositsioonii suhtes olema lepitlikum ja katsuma tekitnud probleeme lahendada kompromissidega.

On mõistetav, et nende eelduste puures ning neid olukordi arvesse võttes peavad ka pagulaseestlised olema Eestis toimuvate sündmuste suhtes kaalelt kaalutlevad ja ettevaatlikud. Kuna iga ettevaatamatu samm kodemaal võib selle kutsuda raskeid surveabinõusid ja hävitusaktsioone, millede pidurdamiseks kodumaal elavatel eestlastel pole kusagilt abi loota. Sellest aspektist lähtudes tuleb meil suhtuda ka Balti riikides väljakuulutatud streigilikumisesse.

K.A.

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

Kuni 50.000 demonstranti marssisid Bonni tänavail Brezhnevi hiljutise külaskäigu puhul, nõudes nõukogude diktaatorilt allaheidetute vabastamist. Ühel pildil kantakse Brezhnevi karikatuuri.

Foto: Raoul Laev

Komistamised meie igapäevases keelepruugis

Kui me küllalt vahvsad ei ole, siis lihsesb meie igapäevasesse keelepruugi üsna tubli annus inglisekeelseid sõnu. Osa neid on sellised, millele leidub kohane vaste eesti keeles, kuid lohakusest ja mugavusest eelistame inglisekeelsi sõnu. Osa on sellised sõnu, millele ei ole kerge leida vastavat sõna eesti keeles. Selle asemel peaksime me nii öelda ümber nurga seletuse leidma. Nii või teisiti, hea tahtmise juures saaksime neist raskustest üle.

Toon mõned näited esimesest liigist. Kus eestikeelsete sõnade asemel tarvitatakse inglisekeelseid sõnu: turkey (kalkun), porch (verandа — see küll võõrsõna, on juba simsu kõlbel), peach (virsik), pineapple (ananas), weekend (nädalalõpp), shore (rand), cottage (suvila), sink (valamu), pantyhose (pukssisukad), zipper (tõmbenõkk), cottage cheese (kohupiim), crazy bull, sale (odavmüük), income tax (tulumaks), garbage can (prügikonn), apartment (korter), highrise (kõrgmaja), cruise (merereis) jne.

Teine liik on sellised sõnad, kaps ei ole kerge leida inglisekeelsele sõnale täpset tähendusline vaste.

Nimetagem mõnda neist: to retire (puhkepäälgile minemia, erru minema, pensionile minema), to relax (rahustama, lõõvama, lõõvardama, meelt lõõvama), drink (segajook), party (pidu, koosvibimine), crisp (krõbe, karge), challenge (võljakutse, jõuproov), fancy (tore, pidulik, jne. Igal juhul peaksime taustama selliste inglisekeelsete sõnade kasutamist eesti keeles. Otse se valus on kuulsta selliseid väljendeid: ta on juba restardanud, ma ei oska kohe reliksida, seal paartii ei tehta muud kui cringitakse, nad läksid kruusi peale, bomme vsja minna shoppima jne.

Teine nähe, mis hakkab jõlegi valusalt kõrva kinni, on eksimine keele vormide, grammatika vastu.

Enamus meist on gümnaasiumi haridusega, mis tähendab, et oleme saanud hea aluspõhja ülõhariidises ja ka suurem ka emakeeles. Oleti andis juba algkool selleks tugeva aluse.

Aga paraku võime jõllegi kuulda, et paljud on unustanud koolis õpitu ja samuti puudub neil loomulik keelevaist. Näiteks tarvitavad mitmed inimesed minevikus õppu -sivad: nemad tulivad, tegivad, õtleisvad pro tulid, tegid, õtlesid.

Peavalu teek ka mitmue osastava moodustamine.

Millegi pärast tarvitatakse mitmuse osastava lõpuna -si erandituft kõigis sõnus: jõgesi, mägesi, hullusi, laisusi, mõtlesi, kapsisi jne. See -si lõpp loliib esineds ainult sõnadel, mille ainsuse nimetava lõpuks on -us, ja mis on kolmandas väites, nagu raskus (raskusi), karus (karkusi), veidrus (veidrusi), või millel on rohkem kui kaks silpi: asjalikkus (asjalikkusi), avarus (avarusi), veetlevus (veetlevusi), kirjutus (kirjutusi), samuti ka kolmandavõitelised -ne lõpulised sõnad: töölme (tööliisi), eestlane (eestlasi), praegune (praegusi), endine (endisi) jne.

Mitmuse osastavas on -id lõpp järgmistel sõnadel: mõte (mõteid), hammas (hambaid), tõke (tõkkeid), hele (heledaid), juus (juukseid) j.t.

Ülejäänud sõnadel võib tarvitada mitmuse osastavas lõppu -sid, kuid soovitav on, kus võimalik, tarvitada vokaalilõpulist ehk lühikest mitmuse osastavat: kurje ehk kurjasid, koeri ei. koerasid, lapsi, laudu, lauke, maju, musti, sukki (sukkasid).

Näeme, et lõpp -si mitmuse osastavas on võimalik aimult teatavatel sõnadel. Seepärast holdugem seda ülõsitamast kõigile sõnulele.

Kui kahleme sõna käänamises või pööramisles, siis peaksime seda järele vaatama kas grammatika raamatust või õigekeelusse sõnaraamatust.

Ka sõnade täpses tähendúses ei olda igakord päris kindel. Näiteks segatakse ära kolm järgnevat sõna: käsitlema (millegagi tegelema), käsitama (aru saama) ja käsitama (käsi tarvitama). Näiteks: Kõneleja käsitles meie tulevikuprobleeme. Laps ei käsitanud vanemate inimeste jutu. Mehaanik oskab hästi oma tööriistu käsitseda.

Sõna tõõtema on astmevahelduslikku sõna: tõõtsma, tõõdata. Õige oleks: tõõtama, tõõtada, tõõtan. Need on ainult üksikud näited mis on silma ja kõrva hakanud.

Et meie keel kõlaks paremini, oleks sujuv ja kerge, peaksime senisest rohkem tarvitama lühikest ehk -i mitmust, mis baseerub lühikesele mitmuse osastavale.

Näiteks: Puude lehil särasid vihmatilgad. See oli sõnul seletamata tunne. Poiste silmad pöörduisid ilusaile tüdrukuile. Me vajame sõnastike abi.

Võimaluse korral oleks soovitav tarvitada ka -im ülivõrret, ja ainsuse lühikest sissetõlvet:

Noorim võistlejaist oli ka ilusaim. Missugune on kõrgeim mägi Ameerikas? Halvimal korral lõpe tame tegevuse. Asjalikem kõneleja koosolekul oli juhataja. Suurim poistest oli ka tugevaim.

Ta läks majja, tuli tõhe, tule apsi, kadus uttu, astus tallu, pani riitta.

Tänavuse keeleaasta puhul tehkem endale eesmärgiks oma keel puhastada võõrsõnadest ja tarvitada sõnu nende õigetes vormides. Tõstkem oma emakeel aukohale ja tundkem uhkust selle üle!

Hildegard Rink

N. Liidu majandus läheb allamäge

Moskva süüdistab oma raskustes läänerilke

MOSKVA — Läänerliikde vaatlejad Moskvas ootavad huviga N. Liidu Ülemnõukogu kokkutulekut, mis peab kinnitama järgmise viisaastaku plaani. Samal ajal Ülemnõukoguga tuleb kokku ka N. Liidu tegelik „parlament" — kommuntiliku partei keskkomitee, et arutada praegust majandusliikku olukorda.

N. Liidul ei ole oma majandusliku arengu analüüsimisel eriti põhjust rõõmustada, kuna riigi majanduseiu on saanud halbade saadete tulemusena kolmandat aastat järjest suure tagasilöögi.

Välisvaatlejad arvavad, et nõukogude järgmine viisaastaku plaan on koostatud optimistlikult, milleks ei anna aga põhjust tõestuse arengu tagasiboidlik kasv viimaste aastate jooksul ning põllumajanduse pidev allakäik.

Venelased kalkuleerisid, et nendetõõstuse produktsioon tõuseb 4,1 proto. käesoleval aastal, kuid nüüd selgub, et paremal juhul saavad nad arvestada ainult 3,3 protsendilise tõõsuga. Käesoleva aasta viljasaagi kohta pole Moskva seni andnud ametlikke andmeid kuid Ühendriikide ekspertide arvates võivad venelased arvestada maksimaalselt ainult 175 miljoni tonni suurese saagiga.

mille tulemusena neil tuleb läänerlikdeist osta vähemalt 43 miljonit tonni teravilja.

Moskva kurdab, et nende majanduselu stagneerumine on tingitud oleks: tõõtama, tõõtada, tõõtan. läänerliikde relvastamisest, mis sunnib ka venelasi suuremaid majanduseiu kuormavaid summaasi relvastusele panema.

Kommentaarid

On juba ammu teada, et N. Liidust välismaale saadetud gruppiesidest osavõtjad on saanud erakordselt põhjaliku politikatõõstuse, mille vm?ameidks on kõigi läänemoise mahategemine ja nõukogude elu kiitmine ja iilistamine.

Kuidas raudeesriide tagant välja pääsenud inimesi on instrueeritud ja dirillud, seigns eriti veenvalt isja Toronto vihlõõtd vene ametiühingu (turismigrupi liikmetega vestelides. Kanada ajakirjanduse andmeil kuulus gruppi 20 inimest — mõned neist haritased. Teised lihtsnd vährihuõõlised. Vastata ta oma eiinevale haridusliikule tasemele, intelligentsile ja kutselisele tegevusele — grupi hulgas oli arste, insenere, koolõõpetajaid, kaevureid ja autovõrhiu töölisi, oli kõigi jutt iihesugune. Kõik kinnitasid iikumeelsefi, et Torontos riigi liikndes nägid nad palju inimesi, kes rahuldasid kaupasid akendel silmitsedes oma ostumõiga. Kaupasid leidub, kuid ostjaid on vähe, deklareeriside venelased kanada ajakirjanikele.

Kaugelt saabunud turistid olid hästi informeeritud, et Kanadas valitseb praegu tööpuudus ning nad pidasid vajalikuks intervjueerijatele rõhutada, et „nende maal" eiole tööpuudust. Üks reisijatest, kes tegeleb partei ametiühingu presidendina Jaroslavis, krüpsutas eritiala, et Venemaal on kõik inimesed tööle rakendatud, mis on nõukogude süsteemi suureks saavutuseks ja mille ile kõik on uhked.

Turistid mnutusid väga sõnakehvaks kui neilt küsiti nende arvamist Poola iseseisva ametiühingu Solidaarsuse tegevuse kohta. Lõpuks arvas üks neist, et Solidaarsuse tegevus kahjustab Poolat ja poola töölisi ning sellest hakkab ühu rohkem poolakaid aru saama. Lõpuks avaldas küsitatu lootust, et poolakad lahendavad oma probleemi ning koondivad Poola Ühendatud Tööliste Partei — see tähendab kommunistlikku partei ümber.

Delegatsiooni peamiseks läktuseks läänemaailmale oli aga N. Liidu rahusoov. Seda toonitati alla ning rõhutati, et ühiste jõupingutusega on võimalik maailma päästa tuumasõja katastrofist.

Ei ole selge, kas kõik delegaadid tõesti partei sellise heliplaadi järgi oma mõtteid avaldasid või olid need vastused ajakirjanike ja grupi vahel mõjutatud ametlikust tõglist, kes väänas vajaduse järele delegatsiooni liikmete vastuseid. Kuid üksikõik kuidas see ka oli — venelased lasevad vabas maailmas täiesti märgist mõõda kui nad siiniselle rahvale tulevad seletama, et kaupade iiikülllus ärides on tingtud nõnjiu puudusest, mida omakorda põhjustab tööpuudus. Solidaarsuse sarjamine ning tuumasõja vastane kritiika on praegu Kremlis tõhisamateks propagandateemadeks ning neid paunakse poolarisesetina ka kõik läänemaailma pääsemal ametlikud delegatsioonid.

Kõiki neid juttusid ja seisukohti jälgides jääb mulje, et nõukogude propagandameistrid operceerivad võrdlemisi kulumud ja võidmud võõtetega läänemaailma elanikonna mõjutamiseks tuleks midagi paremat ja usutavamat välja mõtelda.

★

Asja male maailmameistri tiitli kaitsmud vene maletaja Anatoli Karpov laseb Kremli diktaatorile Leonid Brezhnevile saadetud telegrammis välja puista, et ta võitis selle kõrge tiitli ilma Brezhnevi poolt antud jõbiste järele toimuda. Nii mainib Karpov oma läktuses Brezhnevile: „Mul on rõõm ette kanda, et Teie juhend on täidetud. Saavutatud on veel üks võit male maailmameistrivõistlustel, ning ma kaitsesin taas maailmameistri nimetust. Malekrooni eest peetud võistluse rasketes tingimustes tundsin mina ja kõik Nõukogude delegatsiooni liikmed Teie alalist tõestust ning palavalt armastatud kõrgemaia ühelepanu ja hoolitusest, mille eest üõleme NLKP Keskkomitetle, Nõukogude valitsusele ja isiklikult Teile, Leonid Iljitsh, südamlikk ja pojalikku tänu. Kinnitan Teile, Leonid Iljitsh, et ma ei säästa ka edaspidi plaqutusi malekunstis.

(Järg lk. 3)

● 14. septembril algasid Adelaides lühilainel FM 92,9 kuusaoodatud eesti raadiosaated. Esimene saade toimus kell 9—9.30 õhtul ja samal nädalapäeval ja kellaajal jätkuvad need saated ka edaspidi. Ettnilised raadiosaated tähendatud jaana kaudu toimuvad Adelaides juba pikemat aega, kuid eesti omad senini puudusid. See lünk tõldeti skm Valdek Kangurl ja Juhan Murakalt algatusel, kes kutsusid ellu Adelaide Eesti Raadio. Esimene saade algas „Tulipukust".

● St. Louisis, Missouris, toimus 5 kuni 8. oktoobrini elektri produtseerimise konverents, millest osa võttis New Yorgis jõujaamade alal spetsialistina tõõtav mag. ins. Oskar Uusimaa. Ta esines sellel rahvusvahelisel iile tuhande osavõtjaga konverentsil ka ettekandega kombineeritud jõutootmise süstemidest, mis baseeruvad gaasiturbiinidele.

VALVEARST
NADALALÕPUL

19. ja 20. dets.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

24., 25., 26. ja 27. dets.
drä H. Turi, tel. 922-3824

H. KIRIK
Insurance
Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

T.E. Baptisti Välismisjoni komitee tavakohane ennejõulune müük oli rikkalik ja leidis elavat tähelepanu. Pildil Tiiu Rand oma laste Kristi ja Tiinaga väljapanekute ees. Foto: Ilme Lillevars

Järvi juhatab Sibeliuse orkestriteoste sissemängimist

GÖTEBORG (EPL) Esmakordselt muusikaajaloos toimub maailmakuulsa soomlane helioloja Jean Sibeliuse kõikide orkestriteoste sissemängimine heliplaatidele, loomulikult kõige moodsamas stereotehnikas.

Sissemängu teostab Götehorgi Sümfooniaorkester, keda juhatab selle uus peadirigent, eestlane Neeme Järvi. Tegemist on kõige suurema heliplaadi-projektiga, milles kunagi on osalenud mõni Põhjala orkester.

Kokku hõlmab Sibeliuse totaalne orkestriloodang umbes 15 tundi muusikat ja sama palju plaate. Sissemängude tõpset aega pole veel kindlaks määratud, kuid arvatavasti alustatakse nendega aastapari pärast.

Kuid enne seda on vaja tohutult tööd ja vaeva ning harjutusi — nii dirigendile endale kui ka orkestrile. Kõiresti selle juures ei toimita, kuna dirigent Järvi lihelgi juhul ei soovi läbi lasta midagi läbimõtlematut või poolikut. Muusikat tõlgitsedes on ta paljunõudev ja isegi pedantne.

Projekti taga on Robert von Bahr, eraviisiline heliplaaditootja.

Jüri Mandri nimelise Muusikafondi stipendiaadid

1981. aasta Mandre Muusikafondi stipendiaadiks on Nora Stoner (Viimase kursuse üliõpilane Rutgers University, N.J., Douglas College'is, erialaga flöödi ja muusikapedagoogika) ja Kristina Vaska (viimase kursuse üliõpilane Potsdamis, N.Y., asuvas N.Y. State University muusikakoolis „Crane School of Music", erialaga tshello ja muusikapedagoogika). Mõlemad noored muusikud on esinenud korduvalt ka eesti üiritustel.

KAI KÄÄRID

MAALID MUUGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

ti arendamiseks ning Nõukogude spordi juhipositsioonide kindlustamiseks".

Nii et male maailmameistrikrooni ei võimsa Karpov mitte oma võimete abil, vaid Leonid Iljitshi geniaalse toetuse abil ja isegi käsul. Selle suure saavutuse eest vääri Leonid Iljitsh kahtlemata uut Lenini ordenit või tõukangelase tiitli, millisest ta on endale lasknud anda juba kümnete kaupa. Kui mees on hakkama saanud Kremli võimuredeli kõige kõrgemate pulgale roinimisega, on nõukogude inimese viimud näljapiiri servale, on valluntand ja orjastanud maid, rahvaid ja riike ja on „kirjutanud" kommunistlikust vaimust õhkuvaid suuri kirjanduslikke teoseid — miks ei ole ta siis võimelise mõnele Karpovile juhendeid andma, kuidas tuleb võita male maailmameistri titel!

AMI

Hormooniäri Tallinna apteekides

Soome ajakirjanikud Eestis paljastusreisil

Sellise pealkirja all avaldas „Helsingin Sanomat" üle terve leheküülje ulatunud fotodega illustreeritud meidki huvitava artikli.

Eesti pealinna külastasid hiljuti Soome suurima ajalehe kaastööline Mattiesko Hytönen ja fotograaf Vesa Oja. Esimeselt sissejõuhatuseks: „Olen tulnud Tallinna hormoone ja ergutusvahendeid ostma. Minu ceemärgiks on rõõdata, kui lihtsalt on juba tuhanded soome sportlased enne mind hankinud enesele ja kolleegidele dopinguained Tallinnast . . ." Praegu, mil Soomes nõnde saadavus tõha raskendatum, veetakse tervelt 95% sporttimehele teelatud ahiva hendितest sisse N. Liidust, Itaaliast, Hispaaniast ja Kreekast.

Hormoone kodumaalt saavad vaid usaldusväärsed tippsportlased.

KONTAKTIPIDAJA

Soomlaste arvates on Tallinn N. Liidu parim hormooniekeskus. Kuigi mõnigi allikas on viimastel kuudel kuivama hakanud, on tänavu üle lahe veetud umbes 20 tuhat ampulli anaboolset steroiidi retaboliili ja 40 tuhat tabletti meeshormoon-preparaati metüül-testosterooni (mõlemad Ungari päritolugа). Kõigepealt kohtusid ajakirjanikud hotelli „Viru" valuutabaaris liidupoolse kontaktipidaja Irinaga, kes neile pahaatimamatult ulatas kaks seks otstarbeks varustud Tallinna arsti poolt viljakirjutatud retaboliili retsepti. Neiu pingutusi kroonis sada soome marka . . .

TÜHJAKS OSTETUD

Apteegituur algas soomlastele edutult. Autorid oletavad, et selle põhjuseks oli,

et „Viru" lähedased apteegid olid just enne neid Tallinnas võistlemas viibinud Kotka sportlaste poolt tühjaks ostetud.

Esimene õnnelik ost saab teoks vanast apteegist, mille tõpsemat asupaika pole märgitud („Apteegiassistendi lõmes ei muutu absoluutselt midagi, kui palun temalt 30 karpi efedriini. Maksan kolmesajа tableti eest ühe rubla ja 80 kopikat.") . . .

APTEEK INFORMEERITUD

Järgmisel päeval saadakse kõigepealt lihest vanast apteegist (esimese retseptiga) 10 retaboliili ampulli, siis ühest Mustamäe apteegist teise retseptiga sama palju lisaks. Kaks annust kokku läks maksma 40 rubla ja viimase ostu juures viibis juhuslikult ka kõrges auastmes miilitsaohvitser.

Mustamäkt sõideti tagasi linna, et siseneda kõigepealt soome sportlaste parimasse varustusbaasi — Tõnismäe apteeki. Seal küsiti kõrge Katjat, kellele Irina oli juba teatnud ostja saabumisest. („Apteegi ühes väikeses tagaruumis saan viiesaja soome marga eest mulle varustud sada retaboliili ampulli"). **Katja teab ka seda, et paari päeva pärast on saabumas Tallinna sportlasertühm Tamperest . . .**

Edasi läks meeste sõit Liivalaia tänavas asuvasse „Kalevi" spordihalli. Seal saadakse kokku Dainisemnelise mehega, kes on soome ja rootsi sportlaste tarvis varuund Indias valmistatavat sustanoonne sealt ei saadud, aga viiest purgilõest metüül-testosteroonist maksti vaid 7 rubla 50 kopikat . . .

Hotelliloas saagi väärtust saagides, enne selle prügikasti viskamist, leidsid lehemehed, et Helsingis saaks selle eest vähemalt 5000 marka,

Põhja-Soomes kaugelt ilie 20 tuhande. Tallinna ja Helsingi sadamate tolli valvuse kontrollimiseks jäeti kõtti siiski 50 tühja hormoonkarpi, neid ei otsinud läbi aga keegi . . .

Mattiesko Hytönen lõpetab oma artikli mõtlikult: „Väljas, Helsingi tänavat mõtlen hormoonide salajasel sisseveol tabatud Seppo Simolale ja rootsi tõstjatele." (EPL)

● Rootsi Eestlaste Esinduse Kultuuriosakond Göteborgis korraldas Eesti Maja klubiruumis loengõõhtu, kus kõneles prof Hain Rebas teemal „Keskaegsed mereteed Balitikumi, laevad ja inimesed". Ettekannet illustreeriti diapositiividega.

TORONTO LINN

Muudatusi jäätmete äraveos

JÕULU ESIMENE PÜHA
reedel, 25. detsembril, 1981

BOXING DAY,
esmaspäeval, 28. detsembril 1981 ja

UUSAASTA PÄEV,
reedel, 1. jaanuaril, 1982

on riigitsenijatele pühad. Nendel kolmel päeval EI toimu jäätmete kogumist.

Regulaarne esmaspäevane (28. detsember) jäätmete kogumine toimub teisipäeval, 29. detsembril.

Regulaarne reedene (jõulu esimene püha) ja teisipäevane (29. detsember jäätmete äraviimine toimub kolmapäeval, 30. detsembril.

Regulaarne 1. jaanuari (uusaasta) jäätmete äravedu toimub järgmisel regulaarsel kogumise päeval teisipäeval, 5. jaanuaril, 1982.

Regulaarne suuremate esemete ja ajalehtede kogumine toimub kolmapäeval, 23. detsembril 1981 ja 6. jaanuaril 1982.

Suuremate esemete ja ajalehtede äraviimist EI toimu kolmapäeval, 30. detsembril, 1981.

Teie koostöö jäätmete õigeaegseks väljapanemiseks äraveoks leiab hindamist.

Pidage meeles: Torontos on 18 klaas- ja metallnõude kogumikohta. Oktoobrikuu jooksul koguti 283 tonni ajalehti, 41 tonni klaas- ja 65 tonni plekknõusid. Uksikasjalisels informatsiooniks helistada 376-7742.

R. M. BREMNER, P. Eng., F.I.C.E.
Commissioner of Public Works
City of Toronto

Eesti teoste jaoks puudub paber

Venekeelsete raamatute väljaandmine Eestis suureneb

Ikka sagedamini kurdetakse kodumaal paberipuuduse üle, mis imelikul kombel näib puudutavat just eesti autorite tööde avaldamist; vennasrahvaste kirjandusest tehtud tõikelle ei näi need mured ilmumisvõimalusi kitsendavat.

Hiljuti (Sirp ja Vasar nr. 37) kurdab P. E. Rummo Minni Nurme uut luuletuskogu „Päevapurt" vaadeldes: „Luituvakaanelne, pilgeni värsiridu täis topitud on see meie tuntud poetessi kaheteistkümnes (sic!) luulekogu. Kõhn, otsekui alatoidetud tema varasemate raamatute keskel. Heidik ja õbarik. Justkui mõne sajandilguse isetrükkiva värsiveerestaja näppide rahaliste vahenditega välja antud, aga mitte ühenduses — riikliik kirjastus & tuntud luuletaja. See on väline mulje, mis aga nii mõndagi määrab, esmajärjekorras ehk ehmatab ostjakit".

Lisades, et „ühe äärmuslikema näitena eesti nõukogude luule perioodist kuulub käesolev väljaanne".

P. E. Rummo vaatleb ilmunud kahteistkümmet luulekogu nende väliseid aspektiid ja leiab, et „vaatamata mõnetisele madalpeiioodile kirjastamise tooteis, on uue kogu väliimus drastiline ja ärevusttekitav. Sest lisaks kõite muutumisele broshüürikis, kätteb ta ka selkumisi seal vahel oleva luule ellu, tema olemusse ja seeläbi sõnumisegi. Luule pole ju pelgas veidruse pärast riidadena elav ning luuletusi lehekülgedena eksponeeriv, see on luule viis end ellutõeks, nähtavaks teha, nii rõhutab ta iga oma sõna kaalu. Luuletused tõksteise kukil on katuseni täis trolli- või autobuss, kus sõidust ei tunne enam mingit mõnu, pisemat ei kohale saaks."

„Päevapurjes" on eriti talumatus olukorras pisikesed mõnerealine luuletused. „Nad lämbuvad seismekahekesakesi kahel kõrvuti leheküljel, neil pole hingamisruumi, eluhõlpu. Lugeja pilk takerdub kord tõhele, kord teisele, jõudmata kuskil korralikult sõitma.

Luulesõna kaotab oma jõu, muutub tavasõnaks, luuletuskogust on saanud teisejärguline sõmakamp.

Ometi on teada, et luule on eriline keelehoidja ja -uuendaja. sundides meid sõmaste eriti peenetundeliselt suhtuma. Seda kõrvem on formaalne suhtumine tema väljaandmisse, mis lohakusena tõpneb käesoleva raamatukese impressumis, kus öeldakse: trükitaev 400!"

Pärast seda nõkrat reaktsiooni, demonstreerib P. E. Rummo paberi kokkuhoidmise illusoorsust. Teatavasti öedi juba viimasel kirjanike kongressil välja, et kogu luuletuskogude ilkvidteerimisega võidaks riiklik kirjastus 1% „Eesti Raamatus" aastas kuluvast paberist.

Kuid selle kõrval märeb autor, et V. Hugo „Hiiljutute" korduvrõiki kolmele kõitele kuhus niisama näiju paberit kui kogu eesti nõukogude luule viimasel 10 tõee: kümnel) aastal (loe: aastal) kokku.

Mõne nõukogude raamatu maininime ühaks ka näitena kurtegu venerahvya vastu.

Viimastel aastatel on „Eesti Raamat" tõiatamapanevalt palju kirjastanud venekeelseid raamatuid. Kuigi osalt võib seda lugeda kui eesti autorite loomingut avaldamist vene keeles, näib see tendents pidevalt laienevat. Samuti on hakatud välja andma uusi venekeelseid ajakirju (Tallinn jt.), milleks ei näi paberist puudust olevat. Kuid eesti luule, kus viimasel ajal on ohnud üsna poliitikavaba loominguvõimalus, on vist sattunud nende sõmaste, eite, kes selle pigemini ilkvidetrikseid, kui lasteksid edasi oma tundeid avaldada, sageli koguni lubamatult moodsas vormis ja mõtteselgusetuses.

Aidake kaasa
„VABA EESTLASE"
levikule, sellega aitate kaasa
eesti keele säilitamisele!

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$45.–	$55.–
Poolaastas	$24.–	$29.–
Veerandaastas	$13.–	$15.–

Kuna Kanada uued postitariifid ei ole veel lõplikult selgunud, siis ei saa esimese klassi posti saatekulu arvestada, ka mitte lennuposti oma.

Palume lahkelt tellimised uuendada ka kiripostiga tellijal, tasudes ajalehe tellimishinna —

aastas	$49.–
poolaastas	$26.– ja
veerandaastas	$14.–

Postitariifide saamiseni palume tasuda saatekulu hiljem. Postitariifid peavad teada olema enne 1. jaan. 1982.

Aadressi muudatus 50 centi. Uksiknumbri hind 50 centi

Kanada aadressidele palume märgida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... sinijuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. **(Raha saata ainult tähtkirjas).**

Nimi .....
Aadress .....
.....

Armast naabri vanaema

OLGA EINPAUL'i

mälestavad

EMMA TUHK
ÕIE ja ENDEL PEHME
HELMI ja HEINO LIIVANDI

Armast tädi

OLGA EINPAUL'i

mälestab

MEETA LIIDEMAN

Unustamata armast

ARMILDE MULD'a

sündinud 12. detsembril 1909 Muusjala Liival
surnud 28. novembril 1981 Kuressaares

mälestavad leinas

õed HELMI, LEIDA ja ERNA
perekondadega Vancouveris
vend EDUARD perekonnaga Rootsis
õed HILDA ja BETTY
perekondadega kodumaal

Avaldame südamest kaastunnet HEDVIG ja MEINHARD JÄÄGER'lle nende poja

VELLO

kaotuse puhul

AARE ja HEINO LAIMETS

Lahkus jäädavalt meie keskelt armas vend

FRANK KEPP

Sündinud 17. novembril 1917 Pangodis
Surnud 2. detsembril 1981 Elvas

Mälestavad sügavas leinas

õde ÕIE KARNER Kanadas
OMAKSED Eestis

Puhka rahus
Otepääl!

Armast

ANTONIE KLEIN'i

mälestavad

MEERI ja LEMBIT JÄNES

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Asutatakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Osavalik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8862

ARMAST EMA JA VANAEMA

OLGA EINPAUL'i

neiuna BÖTKER

sündinud 13. jaanuaril 1886 Amblas
surnud 11. detsembril 1981 Torontos

mälestab valkses leinas

TUTAR perekonnaga

Puhka rahus!

ARMAST ÕE- JA KALIMEEST

LEOPOLD SUUR't

surnud 10. detsembril 1981 Torontos

mälestavad leinas

ERMIIDE ja JAAN

Armast õe- ja tädimeest

LEOPOLD SUUR't

mälestavad

MÄRGARETA KILU abikaasaga
SILVIA ERNESAKS perekonnaga
VELLO

Armast tädiütart, sugulast ja ristiema

MAIRE SINIVEE'd

leinavad

BENITA VOMM
ANTS VOMM
MAI JÄRVE lastega

Kallist

AIME JANNO't

mälestavad leinas

LIIDE LAIGAR abikaasaga
ESTER VAHER abikaasaga
LIIDE RAJA abikaasaga

Meie südamlik tänu kõigile sõpradele ja tuttavatele, kes meie kalli abikaasa, isa ja vanuisa

VOLDEMAR KANA

matusetalitusest nii rohkearvuliselt osa võtsid ja tema viimsele teekonnale saatmist rohkete lilledega kaunistasid, ajalehe veergudel ja kirjatsel mälestasid ja kaastunnet avaldasid. Eriline tänu õpetaja Andres Taulile südamliku jutluse ja troosti eest, tänu organistidele Asta ja Tiina Mitt'rile, Toronto Eesti Võitlejate Ühingule lipuvalve ja järelhüüde eest U. Tamrele, siirus tänu Eesti Võitlejate Ühingute Liit Kanadas esimehele Kalju Torile, Skautmasterite Kogu esindajale skm E. Soometile, Vanaskautide Leegionäride pooli E. Kurisele, Kalevi lipkonna poolt skm E. Killaspeale, T. E. Püssi- ja Püstolikloobi poolt A. Tinitsile, Võrulaste Koondise nimel skm L. Puurisale, kes oma järelhüüdes asetas lahkunule kaasa Võrumaa mulda, mis oli lahkunule nii armas.

Leinaja lesk, lapsed ja lapselapsed

Mälestussambalt kadus jälle Eesti Vabadusrist

HELSINGI (STE) — Eesti Vabadusrist Helsingi Vana kiriku puiesteel asuvast Eesti Vabadussõjas langenud soomlaste hauasambalt on jälle kadunud.

Esimest korda kadus rist möödunud suvel. Sel puhul juhtis Helsingi linnavalitsuse ja -volikogu liige Panu Toivonen (parempoolne põhiseaduslik erakond) avaliikuse tähelepanu vandalismile. Tulemuseks oligi, et Helsingi linna pargiosakond muretses uue Eesti Vabadusristi sambale.

Kuid rist ei anna vandaalidele rahu. Toivonen kirjutas Helsingis ilmuvas ajalehes Uusi Suomi uue risti rõõvimise kohta:

„Kuid nüüd on vandaalik provokatsioon kordunud! Jälle on, nagu 15. oktoobril oma silmaga nägin, see väärtuslik risti kadunud. Tahestahtmata peab küsima, miks just see on kujunenud vihapursete objektiks. Meelde tuleb kergesti mõte, et teatud liiki poliitilised terroristid on sihikindlalt liikvel.

Kas pargiosakond võiks astuda nüüd ka muid samme kui tekkinud kahju uus parandamine? On olemas muuseas linna ja politsei ühine politseisajade nõupidav organ. Kas see ei võiks nüüd pidada veidi nõu ka praktilisete sammude üle? Ja Helsingi linnavolikogu poolt pidulikult vastu võetud statuut üldise korra kohta võiks, kui sellega tutvuda, anda mõningaid ideesid.

On juba küllalt sellest surnute mälestuse uuest teotamisest".

Õiendus

„Vaba Eestlase" 3. detsembri numbris avaldatud artiklis „Verivort ja suitsukala pühadelaual" antud „Verivorstid II" (E. Potsepa retsept) on loengu pidaja Hilja Kütti arvates esitatud andmeid mõneti ebaõigete ainete vahekordadega. Kuna E. Potsep ise asub praegu Floridas, siis ei saanud H. Kütt temalt saadud andmeid kontrollida ja palub, et eestlased seda retsepti sel aastal ei kasutaks. Järgmisteks jõuludeks loodab ta õiged vahekorrad saada.

Dipl.arh. J. E. Ilmas

IN MEMORIAM

29. novembril lahkus siit maailmast Toronto eestlastele hästi tuntud dipl. arhitekt Johannes Erich Ilmas. Tema positiivne iseloom mis väljendus boolsuses, täpsuses ja korralikkuses oli harmooniliselt seotud heatahtlikkuse ja sõbralikkusega. Suhtles teistega oli tema põhimõtteks — armasta ligimest nagu iseennast.

E.I. sündis Järvamaal, Koeru kihelkonnas talupereemehe pojana 29. märtsil 1908. a. Kodus, Kehritsa talus, nagu igas korralikus eesti talus, kus lapsed abistasid vanemaid talutöödes, tuli ka Erichil jõudumööda osa võtta igapäevastest toimetustest. Nii kasvas temas juba lapsena vastutus — ja kohusetunne tõsise töö vastu. Lõpetas Paide Ühisgümnaasiumi realharu 1927. a. kevadel. Sama aasta sügisel siirdus ta Tallinna ja alustas õpinguid Tallinna Tehnikumis.

Pärast Kõrgema Tehnikumi täieliku kursuse lõpetamist 1934. a. kaitses edukalt oma diplomitööd. Töö teemaks oli: „Elu- ja esindushoone Riigivanemale Toompeal".

Pärast ülikooli lõpetamist siirdus kadunu põllutööministeeriumi teenistusse, kus projekteeriti ka uusi asundustalusid. Sellele laialuluatuslikule kavale, mis oli Eestis alles hoogu võtmas, tõmbas kriipsu peale N. Liidu okupatsioon 1940. a. Septembris 1944 põgenes E.I. koos abikaasa Irene ja tütre Helgiga Saaremaa kaudu Rootsi, kus tal võimaldus töötada joonestajana. 1951. a. emigreerus E.I. perekonnaga Kanadasse.

Torontos on E.I. töötanud kunstlike uisuteede ja spordihoonete kavandamisel, on joonestanud palju plaane eramajadele ja projekteerinud siin Soome kiriku. Hiljem on uurinud betooni ja raudbetooni rakenduslikke probleeme Kanada kliima eritingimustes. Ühelts huvitavamaks uurimistööks, mis ilmunud ühes erialajkirjas, oli ehitamine alaliselt külmunud põhjaga pinnases.

1965. a. sooritas Ontarios vastavad kutseeksamid ja sai professional-inseneri (P.E.) diplomi ja õigused. Kuni puhkepalgale minekuni 1973. a. sügisel töötas Kanada firmades vaneminsenerina kaevandushoonete teras-konstruktsioonide tugevusarvestuse alal. Pensioneeras asus E.I. tema poolt leiutatud uudse ja lihtsama meetodi arendamisele ja viimistlemisele teras-konstruktsioonide tala-samba tugevusarvestamiseks, kuid kahjuks jäi see töö nüüd pooleli.

Pärineches talust, elades kogu oma eluea kristlike põhimõtete kohaselt, oli ta ka suur looduse armastaja ja oskas näha, hinnata ja nautida selle ilu.

Lahkumu, kes kõigile lähenes isikupärase siirusega, mida alati raamis südamliku soojuse helk, jättis paliudele südamesse valusa puudustunde.

Seltsivennad US Raimlast ühinevad sügavas leinas Sinu abikaasa, tütre ja tema perega ning arvukate sõprade, kollegide ja tuttavate hulkadega.

Puhka rahus, kallis sõber!

V. Avarlaid

Teadaanne

Traditsiooniline Saarlaste Ühingu küünlapäeva pidus toimub 6. veebruaril Toronto Eesti Majas. Informatsiooniks ja piletite reservimiseks palutakse helistada pr. Härm 699-1979 või pr. Niit 223-3469.

Armast sõbrannat

AIME JANNO't

leinab

HILDA METS ja
POJAD perekondadega

Jehoova, Sa oled meile elueameks olnud põlvest põlvesse. Sa teed, et inimene jälle mullaks saab ja ütled: „Tulge tagasi inimeselapsed!"

N. Vene kaitseminister kardab kallaletungi

MOSKVA — N. Liidu kaitseminister marssal Dmitri Ustinov pidas Moskvas kadettidele kõne, milles ta nõudis punaarmeelt suurt kaitsevalmidust. Minister rõhutas eriti, et lähenest ähvardab N. Liitu suur oht ja punaarmee peab olema valmis selle tagasi tõõrmiseks. Ustinovi kõnes oli pühendatud tähelepanu ka N. Liidu invasioonile Afganistani, mida minister tuliselt kaitses, märkides, et „nõukogude sõjalised jõud annavad omaksupöördunutult oma kaitse Afganistani revolutsioonile."

Müüa
RAHVARIIDED
Saaremaa-Hanse
Suurus 14—16 $500.—
Tel. (416) 444-7419

1000 dollarit Montrealist sõjainvaliidide

Vabadussõja alguse ja skautliku vanematepäeva pidulik

MONTREAL (VE) — Montrealis tähistati Eesti Vabadussõja algust koos skautliku vanematepäevaga. Aktuset, mis toimus Jaani kiriku seltsikondiikus rummis, toodi noorte poolt sisse lipud laulu „Kuunistagem eesti kojad" saatel, pr. Oder saatis kõneri. Aktuset võttis osa kuni 80 inimest.

Montreali eesti hundud pidasid palvuse „Taevaisa hea ja armas", misjärel E. Ruberg mälestas langenuid. Osavõtjad võtsid seisaku kodumaale poole ja E. Ruberg luges katke H. Oja luuletuset „Nõtid mälestagem vendi".

Eesti Vabadussõja alguse aktuse osa avas skm H. Altosaar, tutvustades aktuseõõnelejat Piret Cruger-Koliot. Kõneleja pidas väga sisuka ettekande, räägides oma isa ja ema tegevusest Eesti Vabadussõjas. Isa Karl oli Narva rindel kooa oma kooliõpilastega, kuna ema töötas „Ühisabi" juures. Mõlemate tegevust hinnati hiljem Valgeristiga. Kõne oli ülimalt selge, nii et lapsedki seda suure huviga kuulasid. Eriti huvipakkuv oli ta kirjeldus tagala osast Eesti Vabadussõjas.

Pärast aplausirohket tänu anti kõnelejale lilli ja hellakene Tõnu Sirgo deklameeris „Eestlane olen ja eestlaseks jäänu", millele järgnesid tervitused.

Esimeeks tervitas EKN abiesimees P. Mõldre EKN ja Jaani koguduse poolt, teiseks R. Leitham Montreali Eesti Seltsi poolt. Jõnna ne ülistas eriti Montreali eesti skaudijuhi tegevust, mille tõttu noortes on rahvuslik iseteadvus ja elav huvi eestluse vastu. Nõiateks hundude oskustest, mängis Jaan Kukk akordionipala.

Järgnes laskeauhindade üleandmine. Montreali eesti noorte parimaks laskuriks on mõõdunud aastal olnud esk Toomas Altosaar, kes sai mejor E. Kõivi poolt antud auhinna aasta parimale laskurile. T. Altosaar laskis kolmest asendist 1000 punkti. Eesti Vabadussõja alguse tähistamise laskevõistlust 300-st 298 CIL-märkilandadesse. Sama laskur Montreali Eesti Võitlejate Ühingu rändauhinna, mis pandi välja 1958. aastal ja rändab igavesti. Lamades lasi ta 200-st 200, saades sellega major E. Tiivelt auhinna.

Laskevõistlustel nooremaile oli käelt laskmises CIL-märklehte alla 12-aastastest parim Allan Sutt lastes 200-st 200 (neist 6 sõdamikku). Toelt laskmises laskis Jaan Kukk 200-st 200 (neist 8 sõdamikku).

Hoolsamaks hunduks nimetati Heiiki Viita, kes polnud kordagi puudunud ühestki koondiselt.

Kristjan Puhvel nimetati rõõmsamaks hunduks. Mõlemale anti eesti lauulipp. Vanemgaid Linda Kukk oli aasta abivalmim gaid.

Aktuset pidas T. Altosaar vaimuka ja hea lõppsõna, millele järgnes kohv ja loterii. Loteriivõitudeks oli Erna Visman annetanud eesti raamatuid. Aktuseks oli major E. Tiivel saatnud ümbriku toetuseks eesti noorte ergutamiseks, millest pool oli ettenähtud Montreali, teine pool Jõekääru noortele auhindade muretsemiseks.

Sini-must-valget linti, millega auhinnamedalid võistjaile kaela riputati, annetas E. Leetma.

Detsembri alul saadeti Montrealist Montreali Eesti Võitlejate Ühingu poolt sõjainvaliidiidele toetuseks 31000, mis on tähelepanuvalt suur summa sealse väikse ühiskonnaga arvestades.

Ilmus ja on tellijaliikmelle välja saadetud
Rein Andre
„SÜDA RAMBITULES"
mälestusi ja kogemusi
200 lk. + 32 lk. fotosid
EESTI KIRJANDUS RESTAURANT
Hinnad tellijaliikmeile:

	tiksikraam.		poolsari (6 raamatut)	
	br.	kõit.	br.	kõit.
USA ja Kanada $	7.70	9.90	42.—	57.—

Kaanehind mittelisimeile: br. $10.—, kõit. 13.50
ESINDAJAD KANADAS:
A. Viirlaid, 63 Glen Davis Cresc., Toronto M4E 1X7, Ont.; Estonian Publishing Co. „Meie Elu", 958 Broadview Ave., Toronto M4K 2R6. Ont.; E. Kalm, R. R. 2, Breslau, Ont. N0B 1M0; E. Kivestu, 588 Westlake Ave., Montreal H4X 1P7, Que.; V. Lenk, 511 Lawson Rd., London, Ont. N6G 1Y1; H. Lilie, 1 Eriksdale Rd., Etobicoke M9C 2B5, Ont.; V. Metsäl, 6 Dawn Rd., St. Catharines L2N 4M7, Ont.; L. Normet, 343 Cannon St. E. Hamilton, Ont. L8L 2C1; K. Pikker, 3876 Pandora St. N. Burnaby, B.C. V5C 2A5; V. Sprague, 2313 Samuel Drive, Ottawa K1G 3C3, Ont.; The Scandinavian Shoppe, 279 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2; U. Veedler, 47 Kent Ave., Sault Ste. Marie, Ont.

VAJATAKSE
MASINKIRJUTAJAT
Ingliskeele oskus vajalik. Pidev töökoht.
Helistada: H. Later Co. Ltd. tel. 653-7815
Küsida Larry Later'it.

Rõõmsaid jõulupühi ja head uut aastat!
LILLED IGAKS SÜNDMUSEKS
Paul Jensen FLOWERS
1801 Lawrence Ave. East (Pharmacy)
Scarborough, Ontario M1R 2X9
751-6185 751-6190

NÜÜD MÜÜGIL
ESTONIAN GIRLS 1982 SEINAKALENDER
ILUS JÕULUKINK, mis kestab terve aasta Ühi koos KANADA, ÜHENDRIIKIDE ja EESTI pühadega
Müüd müügil: Abistamiskomitees, Eesti Majas; Poko's, Mt. Pleasant; Rooneem's, Design Products ja Finn Home Bakery's

Hillside Bakery and Delicatessen
2851 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2238
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen
Värsked saadused iga päev — Kõik delikatessid saate meilt
Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4. Esmasp. suletud.

Rahvamurd . . .

(Algus lk. 1)

Kõneleja mainis, et „Eesti Kodu" on kujunenud meie tugevaks rahvuslikuks tsentrumiks ja eesti keel ja eesti meel jäävad valitsema ka „Ehataresse". Aupeakonsul tõstis „Ehatare" saamisel eriti esile Abistamiskomitee esimees A. Sepat ja arh. G. Laikved, kuid samuti ka Abistamiskomitee juhatust ning kogu eesti ühiskonda, kes andis selle üritusele oma toetuse. Ta soovis „Ehatare" elanikele õnne ja edu uues kodus.

Vähepalaks esitas Estonia orkester U. Kook'i juhatusel „Jõulutervituste popurrii", millele järgnesid küllaliste tervitused. Esimesena tervitas Ontario sotsiaalminister Margaret Birch, kes eriti rõhutas,

et eestlaste algatus peaks olema eeskujuks ka teistele rahvusgruppidele.

Ministrile järgnesid tervitustega Scarborough linnapea Gus Harris, Central Mortgage & Housing Corporationi esindaja Gail Alexander, kes andis Ehatarele kingitusena üle ka kanada lipu, Liiti ühiskonna esindaja Alina Glaudins, kes osa oma lühikesest tervitusest esitas eesti keeles, soovides õnne ja edu liti rahvusgrupilt, Eestlaste Keskõnukogu Kanadas esimees Laas Leivat, kes nimetas „Ehatare" ehitamist monumentaalseks saavutuseks, „Eesti Kodu" esimees E. Maidre, Vabakiriklikku Liidu esindaja A. Laur, Eesti Liit Kanadas esimees V. Hubel ja Eesti Sihtkapital Kanadas esimees H. Lupp, kes ülle andis ka ümbriku 1000 dollari suuruse tshekiga. Kirjaliku tervituse oli saatnud Lõuna-Ontario Pensionäride Klubi ja Salme Mäetamm, kes kinkis uuele kodule ühe soome kunstniku maali.

Abistamiskomitee juhatuse liige abipraost T. Nõmmik andas roosile annetamisega kõiki neid,

kes „Ehatare" rajamisel ei olnud rambivalguses, kuid kes selle aktiivselt kaasa aitasid.

Lilled anti ülle Helene Sepale, Julie Hermale, Õnne Laikvele ja Gail Alexandrile. Juhatuse poolt anti esimees Alfred Sepale tile lilli ja kunstnik A. Mikkelsoo loomingusa õlimaal, mis kujutas „Ehataret". A. Sepa tänas arh. G. Laikved suure töö eest ning kinkis talle juhatuse poolt ehisnahast küllaltsrahatni. G. Laikve oma lühikeses sõnavõtus mainis,

et „Ehatare" püstitamine ei olnud üksiksiksku saavutus vaid koostöölise ühistöö tulemus.

Oma lõpusõnas tänas abipraost T. Nõmmik kõiki neid, kes „Ehatare" avamisele-õnnistamisele kaasa olid aidanud. Avatseremoonia lõppes ühise Eesti hümniga.

Järgnes „Ehatare" rummidega tutvumine, millede viimistlemine on praegu käisil. Hoone imponeeris küllaltsele nii seest kui väljast ning jättis mulje, et selle rajamisega on meie tõõprotsessist ja aktiivsest elust tagasi tõmbumud vanemale generatsioonile soetatud tõeline ilus, praktiline ning soojusest õhkuv alaline kodu.

Pärast „Ehatare" avamist järgnes kutsutud küllaltsele koosviibimine Toronto Eesti Majas. Koosviibisel esines oma luuletusega „Ehataresst" Linda Saarnili ja lauluettekannetega sopran Õnne Laikve. Sõnavõtudega ja tervitustega esinesid piiskop K. Raudsepp, Eesti Pensionäride Klubi Torontos esinaine Elfriede Terts, kes andis ka „Ehatare" 200 dollarilise tshekí, Eesti Abistamiskomitee Kanadas endine esimees R. Kreem, Eesti Abistamiskomitee Kanadas esimees esimees M. Hansen, Eesti Abistamiskomitee praegune esimees A. Sepa ja ehitusfirma West York Construction Ltd. esindaja T. Bagens. A. Sepa toonitas eriti, et Eesti Abistamiskomitee käsutuses on suured varad ja ettevõtted, mille tulemusena organisatsioonl juhtimisest peaksid tulevikus kindlasti osa võtma meie nooremate generatsioonide esindajad.

Esimeste aialiste elanike saabumisi „Ehataresse" oodatakse 4. jaanuaril.

Ilmus nr. 115 — TALV
Triinu
Müügil „Vaba Eestlase" tallituses
Üksikunumber $2.—
Aastatellimine 1982. a. $8.—

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

Family Trust
FAMILY TRUST CONSERVATION CENTER
1052 KINGSTON RD., SCARBOROUGH, ONT.
Olen kaasmaalaste teenistuses selle firma juures kinnisvarade agendina. 50 kontorit Torontos ja lõuna Ontarios.
VICTOR LIBE
TEL. KONTORIS: 694-3336
KODUS: 488-0129
KINNISVARADE VAHENDUS!

TEADAANNE
Toronto Eesti Ühispanga lahtioleku-ajad eeloleval pühade perioodil on:
JÕULUPÜHADEL:
JÕULULAUPÄEVAL, 24. DETSEMBRIL ON PANK AVATUD hommikul kella 9-st kuni kella 1-ni päeval.
PANK ON SULETUD 25., 26., 27. ja 28. DETSEMBRIL
AASTAVAHETUSEL:
31. detsembril on pank avatud hommikul 9-st kuni kella 1-ni päeval
PANK ON SULETUD 1., 2. ja 3. JAANUARIL
JUHATUS

TÄHELEPANU! Uus aadress: Unit 40
1275 Eglinton Ave. E. Mississauga
(Läänepool Dixie Road'i)
Telefon 624-8826

MODERN RUGS Skandinaavia vaipade ja kardinate kaubamaja
Draperiisid valmistatakse ka tellimise peale

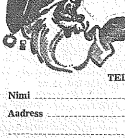
PARIM JÕULUKINK
TELLIMISE KUPONG:
Nimi .....
Aadress .....
Palun saata jõulukingina VABA EESTLANE 1 aastaks / ½ aastaks / 3 kuuks
Lisan $ ..... Hinnad lk. 3
Tellija nimi ja aadress:

Antibiootikumid kaotavad mõju

USA-s kasutatakse antibiootikume karja lihatoodangu suurendamseks

Rahva tervishoin eest vastutavad ameitiiskud USA-s on hakanud üha rohkem muretsema selle pärast, et USA valitsus ei ole midagi teinud äsna alarmeeriva arengusuuna peatmiseks: haiguste põhjuseks olevad bakterid on muutamas immuunseks putele ravimitele. Need salmonella-juhtumid, mida ei saa enam kontrollida tetrasükliniga, on esimese kümne aasta jooksul suurenenud ühest protsendist 40%-ni. Ka tüüfusi ja suguhaigusi põhjustavad bakterid on nõlidanud sama arengut immuunsuse poole. Neist hirmutavamad on paljudele eri-antibiootikumiliikidele immunused bakterid, mis võivad trotsida juba seitset erilist antibiootikumi.

See on uute arstiteaduslike raviviite ostsme kasutamise tagajärg. Kui põimesele vöi loomade määrtakse antibiootikume, võib neile olla kahesugune tulemus: esiteks kõik immunused bakterid, mis ravitavas juhtuvad olema, hakkavad „ütsemal", kui antibiootikum on saavutanud kontrolli nendega teodavate bakterite üle.

Teiseks, lühikesel „ütsesajal" immuunsed bakterid võivad ükstesisega liitudes levitada ravimite vastast immuunsust ka teistele bakteritele oma ümbruses, mis ei ohund kokkupuutes antibiootikumiga.

Kui antibiootikume kasutatakse mõõdukalt, siis see protsess ei peaks muret tekitama. Immuunsed bakterid lähenevad varajasemale tasemele selle järel, kui ravi on lõpetatud. Probleem tekib siis, kui ravimeid kasutatakse pideevalt. Alaliselt ravimite kasutamine lisab antibiootikumiliste immuunsete bakterite tekkeks soodsa keskkonna.

Ameerikalased kasutavad tohutu suurel määral antibiootikume, nähteks nii rohkesti penitsiillini, et selleni määrast pitsaks igale elanikule nädalane annus. Arstide arvates pooled Ühendriikide haiglais patsientidele määratud antibiootikumiest on tarbetud ja teatavasti 80—90% väljaspool haiglat antud ravimisäradest jagatakse haigetele, kelle põletike kohta pole ildse selgeid tõendeid.

Veelgi ohtlikum on, et 40% ameeriklaste poolt kasutatud antibiootikumitest läheb munks, kui otseselt arstiteaduslikuks vajaduseks.

1950-ndaist aastaist alates on karjakasvatajad kasutamud seda karja lihatoodangu suurendamiseks. Selline karjakasvatus, mis on lootustäratav vähema saastamise tõttu, ja ka selletõttu, et see kasutab mõju avaldamiseks inimtoiduks kõlbliku valkainet, on ohtlik kuna see eeldab eelnevat antibiootikumi rohket ja rutiinikohast kasutamist.

Lisades antibiootikumi söödasse võivad karjakasvatajad kasvatada karja kiiksmais ja viletsamais oludes, milleta see muidu poleks võimalik. Lisaks põhjusil, mida veel ei tunta, kiirendab see kaalu tõusu. Antibiootikume kasutatakse peagu poolles Ühendriikide turule toodavais lambais, kolme neljandiklus kariloomades, 80% vasikais ja põrsastes, kuid kõige kõrgem on see kanades.

Esimesi märke antibiootikumite liigse kasutamise mõjust saadi 1965, kui kuus inglast surid mitmeleri-antibiootikumile immuunsete bakterite poolt põhjustatud põletiku tulemusena. Juhtumi põhjus suudeti avastada antibiootikumite abil kasvatatud karjas, kus ravimeile immuunsed bakterid olid saanud rahulikult kasvada.

Inglismaa valitsus andis määruse kiiresti põhjuste uurimiseks.

Kui ühendus antibiootikumite liigkasutamisest ja antibiootikumile immunsete bakterikandjate vahel oli kindlaks, tehtud, keelas Inglismaa lõpuks ära loomsesöötta lnimeste ravimina kasutatavat aineed.

Maailma tervishoiuorganisatsioon toetas seda keeldu ja 1970-ndate aastate alguses kiitsid ka Lääne-Saksamaa, Hollandi, Tshehhoslovakkia ja Skandinaavia maad plitsramised heaks. Neis riikides, kus eeskirjade pidamist on hoolikalt valvatud, on see osutunud heaks lähendoseks ja immuunsete salmonellajuhtumite arv on vähenenud.

Ameerika Ühendriikides on olukord teine. Immuunsete bakterite lisandumine ei ole pinnud valitsust piirama antibiootikumite kasutamist, hoolimata sellest, et paljud uurimused näitavad selgesti liialdatud kasutamises ohtu. Aastal 1977, kui kõik kümne aasta oli möödunud Inglismaa juhtumist, võttis Ühendriikide elatistarvete valitsus esimese kohava sammu antibiootikumiste kasutamise piiramiseks loomasöödas. Kongress lükkas selle piiramise siiski tagasi, nõudes lisauurimisi.

Tõsine arutlushetk teatrisümposionil. Vasakult lülanna Skai Leja, P. Robertson ja Linda Pakri. Foto: Vaba Eestlane

Sadatuhat sakslast kipuvad läändе

STOKHOLM (EPL) — Seoses Brezhnevi reisiga Lääne-Saksamaale on mitmel pool N. Liidus katsutud teostada demonstratsioone selle elavate sakslaste poolt, et nad pääseksid Ümberasumu läände.

Tallinnas käis 8 sakslast kohalike võimude juures ja nõudis väljapääsu sadakonanile sakslaste, kes on kolinud kaugemalt N. Liidust Eestisse, lootes kergemalt välja pääseda.

On oodata veel uusi sakslaste demonstratsioone. Enne Brezhnevi sõitu on N. Liidu võimud vähendanud ametlikult ametlikuse kvoodi. mis on praegu ainult vt. 4000 inimest, kuna viimastel aastel on pääsenud välja 7000—9000 sakslast.

Kongressis arvatakse, et Reagani valitsuse ajal vaevalt en oodata uusi katseid selle küsimusé sõlgamiseks.

Miks selline vastus? Ühendriikide karjakasvatustööstus on suuremate ravimiteöösteste toetusel ägedalt olnud vastu antibiootikumite kontrollile, väites et veel ei ole kindlasti teada, kui ohtlino ese võib olla antibiootikumite kasutamisel söödas bakterite immuunseks muutmisel. Nüüd oleks siiski vilmane aeg jätta tillitsemine selle tile, kumb antibiootikumite kasutamise moodus põhjustab rohkem kahju ja hakata tugevasti vähendama nende kasutamist nii inimestele kui ka loomadele. Oleme jõudmas olukorda, kus suurenevast antibiootikumite kasutamisest on ühta sõhem kasu, kui nende kasutamist ei piirata, need võivad koguni kadada oma mõjukuse.

(Worldwatch Institute)

Maksimaalne tagajärg . . .

Inglane Alister Allan, lasi Tõtogradis peetud Euroopa laskemeistrivõistlustel lamades asendis väikekaliibrilisest püssist maksimaalse tulemuse 600 silma. Juba 1978. a. Sõulis peetud maailmameistrivõistlustel saavutas ta selle maksimaale summa. Ta ei võtnud osa Moskva olümpiamängudest, kuna inglise laskurid boikoteerisid olümpiamänge. Inglane lasks maasitilloit täpselt, kulutades igaks lasuks 30. sekundit. Laadimisliigutuse tegi ta ilma kumbagi kiiunarnukki liikutamata sujuva randmeliigutusega, hoides ka püssi kogu aja liikumata. Võistluse pooljad pidas Allan betkelise hingamispausi, aga lamades asendisse asudes lasi ta sama masinlikkusega kuni vilmaste laskudeni. Laskmine ei võtnud tundigi. Pärast võistluse lõpetamist ei avaldanud ta oma tundeid ega teinud väljagi pealtvaatajaist. Allan on elukutselt liikumise õpetaja Oxfordis.

Hõheda lasi lääneaskalane Werner Seibold ja pronksi venelane Juri Revutski, mõlemal saavutada 599.

Olümpiapõstolivõistlus oli põnev, kuna esitse meest olid saavutanud võistluse esimeses osas 299 silma. Telses voorus õnnestus venelasel Igor Puzõrevil saada 300 silma, lõpptulemuseks oli siis uus maailmarekord 599 silmaga. Rumeenlane Corneliu Ion jäi teiseks 598 ja venelane A. Kuzmin kolmandaks 597 silmaga.

Vahapõstolis läks meistrititlel venelasele A. Melentjevile 571 silmaga, teiseks venelane A. Sumatohin 568 ja kolmandaks ungarlane Gyula Karaesony 566 silmaga.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu e
EESTI SKAUTLUS VIISKUMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.35
Fred Linberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RUGA graatik ja maalija	10.—	.50
A. Kähin — VÄIM JA MULD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÕHAD pihliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Reino Jõe — LUGU KÄNNIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.35
Evald Mänd — AASTATE PARAND (kolmas valimik väimuilikke vaatlusi)	8.—	.50
TERR KUNGLA JUUBELIALBUM (T. E. Rahvatamistjate Rühm)	15.—	$1.00
Juhan Kangur — VÄIM, VODI JA VABADUS	7.50	.50
Hanno Kompus — KUSTUMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	.85
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕORSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SÕLUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTOÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	.40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.30
Eduard Krants — LUMELIITLASED (luuletuskogu)	3.—	.30
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	.30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	.20
Ilona Laaman — MIS NEED SIPELGAD (luuletuskogu)	3.—	.30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	.30
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	.50
Salme Ekbaum — ÕUNA TEE (luuletuskogu)	4.—	.30
Ants Vomm — RIISTSONAD I	2.50	.30
Ants Vomm — RIISTSONAD II	2.25	.30
Ants Vomm — RIISTSONAD III	2.25	.30
Ants Vomm — RIISTSONAD IV	2.25	.30
Ants Vomm — MINU HINN (luuletuskogu)	20.—	.40
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	5.—	.40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.40
Urve Karniks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.30
Hannes Oja — KÕPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.30
Hannes Oja — TÜNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.30
Andres Kõing — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Elmar Sandon — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	4.—	.40
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkooliealistele lastele värvitrükis)	5.—	.40
EESTI KEELE HARJUTUSTRÜKI I	3.—	.50
PIKKE MIKKE — Tuitsaba ja vuitsaba	2.50	.50

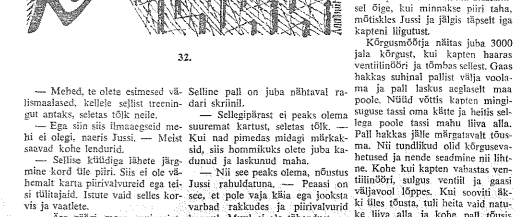

32.

— Mehed, te olete esimesed väälismaalased, kellele sellist treningut antaks, seletas tõlk neile.

— Ega siin siis ilmaaegselt mehi ei olegi, naeris Jussi. — Meist saavad kohe lendurid.

— Sellise küüdiga lähete järgmine kord ülle piiri. Siis ei ole vähemt kartu piirivalvursid ega teisi tülitajaid. Istute vaid selles korvis ja vaatlete.

— Ära räägi, mees, muinasjuttu, sest selline pall on näha kilometerite kaugusele, ütles Jussi. — Ega meid sari piiri taga päris jõmedad ka ei ole, seda on onegi kogetud.

— Seda ei näe keegi öösel, väitis tõlk.

— See on tõsi, ega kuule ka, kuna ei ole mootorit, märkis Ville. — Egas muud kui lastake minna tuule järgi.

— Aga radarid? küsis Jussi. — Selline pall on juba nähtavat radari skriinil.

— Sellegipärast ei peaks olema suuremat kartust, seletas tõlk. — Kui nad pimedas midagi märkaksid, siis hommikuks olete juba kadunud ja laskunud maha.

— Nii see peaks olema, nõustus Jussi rahuldatuna. — Peaasi on see, et pärast, kõia ega jookusta varbad rakkudes ja piirivalvurid kannul. Muul ei ole tähendust.

Meestegrupp hoidis palli ja nüüd tõusis kapteni ausatmes lennõpetaja korvi. Jussi ja tõlk käsutati samasse küütti.

— Jälgi nüüd täpselt lendaja tegevust, seletas tõlk. — Sinust tuleb lendur ja sa pead hoidma neid asjü.

— Aga Ville?

— Temast saab vaatleja ja kaardilugeja. Kuid kõige pealt tuleb õppida lendama ja palli käsitlema.

Jälgi täpselt kapteni tegevust. See pole raske ja õpid peagi palli käsitlema.

Pall hakkab taaskesti kerkima, kui kõbed lahti lastakse. Kapten selgitas palli käsitamist ja tõlk andis need eesti. Okei, okei, okei, kinnitati lõbed ja teisel poolel. Siis läks nõtles kapten jälle okei ja nüüd hoidjad vabastasid võimased nöörid ja pall hakkas kiiresti tõusma. Tuul hakkas palli kandma omas suunas, sest mingeid juhtimisvahendeid pallis ei olnud. Tuule suund peab olema matka alustamisel õige, kui minnakse piiri taha, mõtiskles Jussi ja jälgis täpselt iga kapteni liigutust.

Kõrgusmõõja näitas juba 3000 jala kõrgust, kui kapten haaras ventiilinõõri ja tõmbas sellest. Gaas hakkas suhinal pallist välja voolama ja pall laskus aeglaselt maa poole. Nüüd võttis kapten mingisuguse tassi oma kätte ja heitis selle pole tassi maha liiva alla. Pall hakkas jälle märgatavalt tõusma. Nii tundlikud olid kõrgusevahetused ja nende seadmine nii lihtne. Kohe kui kapten vahustas ventiilinõõri, sulgus ventiil ja gaasi väljavool lõppes. Kui sooviti äkki üles tõusta, tuli heita vaid natuke liiva alla ja kohe pall tõusis kõrgemale.

— Selline lendamine ei nõua palju oskust, otsustas Jussi. Ühe käega hoia ventiilinõõri ja teisega heida liiva, see ongi kõik. Tuul kannab tõjelähmud tegevuse eest hoolt.

Tuul oligi nüüd sõiv, umbes 30 miili tunnis ja pall liikus sama di kiirusega. Kiirus oli sama kui auto kiirus linnas. Sellise kiirusega jõuaks 60 ajal juba pagana kaugeleie, mõtles Juss. — See peab olema enneolematu leiutis, aga kõll ameeriklased neid tehnilisi asju osavad seada.

Saatjaskond jälgis autoga palli lendamist, aga nad eksisid jälgedel kui pall lendas pilvedes. 5000 jala kõrguses lin oli juba kõlbm. Lendaja haaras jälle ventiilinõõri ja pall hakkas laskuma. See esimene lennusõit ei olnudki pikk, vaid paarkümmend miili. Laskumine tõimus aeglaselt tõuldes ja kui pall lähenes maapinnale haaras juht teisest nöörist, mis oli värvilt punane. Tõmme selleel nöörist tähendas seda, et pall launeks tükkideks ja mehed prantsataksid maapinnale.

Seekord lendajal ei õnnestunud laitmatu laskumine, sest pall ei lagunenudki kui korv tormas maha, liiv varises hoidlaist ja pall tõusis uuesti kõrgeli õhku. Lendajal oli nüüd võimalus näidata, mis võib juhtuda kui nöörist küllalt tugevasti ei tõmmata. Järgnev katse õnnestus tähelikult ja mehed märkasid end istuvat korvis tugevasti haaja ja pallil tükid lehvimas nende ümber.

Esimene lend oli nüüd tehtud ja kõik läks hästi. Lendamine sellise palliga tundus olevat väga lihtne ja hõlbus. Lendajal polnud vaja muud teha kui hoida kahte nöörí ja lõvahoidlaid seadmaks lennukõrgust, tõlejäänu eest hoolitses tuul.

Vaatleja ja kaardilugeja töö oli õigesti nõudlikum. Tema pidi jälgima kõrgusmõõtjat, lugema kaarti ja teadma iga hetk täpselt kus olemi. Pimedas see oligi raske ülesanne. Kui tuul oli vajalikult tugev vahetus maastik all kiiresti ja vantejal tuli teravate silmadega jälgida maastikku ja kaarti. Öösel ja pimeduses ei oleks kaardist abi ega märkaks kinniseid punkte, mistõttu ülesanne oli siis veelgi tõlisem. Kõigile lisaks tuule suund võis olla erinev erikõrgustes ja vaatlejal tuli hoolikalt jälgida kompassi, et pall ei kanduks tõlesti vale alale. Tuule tugevust oli kõrge märgata palli tähevarrukaat. Kui tuul oli väike vaikne, varrukas linendas võituselt palli küljel kui rõietusese pesunõõl. Tugevalt puhuv tuul põhjustas seda, et tõitevarrukas kaardus hõbuse sabana kui see jooksis ja siis oli minek kiire ega mitte hüplik kui hookauba puhuvas tuules.

Selle esimese lennu järel hakkasid mehed arutlema palli hälid ja nõrku kõlgi. Harjutuslennul veel muidugi ei võõhud ennustada neid ohte mida tõelisel lennul võis ette tulla. Kui piiri taga lendav pall saatus tulistamisel märklauaks, tuli kiiresti laskuda maapinnale kohta vaatamata. Ainuis tõs tahamus pallile põhjustaks matka lõpeneinse. Kui jälle pall satuks radari skriinile, siis hävitaja kindlasti tõuseks õhku ja olukord oleks lootusetu. Kõire reaktiivhävitaja võõks aeglaselt tuulega lõgeva palli võõtsa kergesti kirbule. Maastik võõs olla ohtlik kui tuli kiiresti laskuda. Kaljune ja kuristikuline nõõvak võõks olla meestele elukardetav. Alipool olevad veekogud olid samuti problemaatilised.

Mehed tõdesid, et harjutusõudes ei olnud ainsatki lahendust nõudvat probleemi. Harjutusmaastik oli tõiesti lage ja tasane liivaväli, veekogud puudusid. Samuti kõik muudki takistused, mis tõelisel lennul olid paratamatud. Aga kõik kõik selgub omal ajal, uskusid mehed.

Järgmine lend oli kavatsetud järgmise öö pimeduses. Mehed tõdesid, et pimedusel ei ole midagi ära märkaks kinniseid punkte, mistõttu ülesanne oli siis veelgi tõlisem. Kõigile lisaks tuule suund võis olla erinev erikõrgustes ja vaatlejal tuli hoolikalt jälgida kompassi, et pall ei kanduks tõlesti vale alale. Tuule tugevust oli kõrge märgata palli tähevarrukaat. Kui tuul oli väike, varrukas linendas võituselt palli küljel kui rõietusese pesunõõl. Tugevalt puhuv tuul põhjustas seda, et tõitevarrukas kaardus hõbuse sabana kui see jooksis ja siis oli minek kiire ega mitte hüplik kui hookauba puhuvas tuules.

Selle esimese lennu järel hakkasid mehed arutlema palli hälid ja nõrku kõlgi. Harjutuslennul veel muidugi ei võõhud ennustada neid ohte mida tõelisel lennul võis ette tulla. Kui piiri taga lendav pall saatus tulistamisel märklauaks, tuli kiiresti laskuda maapinnale kohta vaatamata. Ainuis tõs tahamus pallile põhjustaks matka lõpeneinse. Kui jälle pall satuks radari skriinile, siis hävitaja kindlasti tõuseks õhku ja olukord oleks lootusetu. Kõire reaktiivhävitaja võõks aeglaselt tuulega lõgeva palli võõtsa kergesti kirbule. Maastik võõs olla ohtlik kui tuli kiiresti laskuda. Kaljune ja kuristikuline nõõvak võõks olla meestele elukardetav. Alipool olevad veekogud olid samuti problemaatilised.

Mehed tõdesid, et harjutusõudes ei olnud ainsatki lahendust nõudvat probleemi. Harjutusmaastik oli tõiesti lage ja tasane liivaväli, veekogud puudusid. Samuti kõik muudki takistused, mis tõelisel lennul olid paratamatud. Aga kõik kõik selgub omal ajal, uskusid me-

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1692, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Pastlaaderss: P.O. 226, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1E7
Telefon: 8 3-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 703
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

Sõjamõlus hävinud Endla teatrihoone oli aastakümneid Pärnu linna ja selle elanikkonna uhkuseks.

Helmut Hõõvel

Kuidas Pärnust sai moodne supellinn

Pärnakad ise ja ka teised kaasmaalased teavad väga hästi, et Pärnut on ohud alati loodusjõkud eelised kujuneda üheks ilusamaks supellinnaks kodumaal, kuna Pärnu omab soojaveelise madala merelahe, haruldase valge rannaliiva, pehme merelise õhima ja kaevel ravilise võimega meremuda oma vahetus läheduses. Jõi vaid ülle neid ostarbekalt kasutada, väija aren dada ja panna need suvitajaid teenima ning samas rahvusliku ilu ja mõnusa puhkajaile ja raviasutusi haigetele.

Kõike seda tuli aga alata nii öelda otsast peale.

Käesoleva kirjutuse eesmärgiks on anda pilti Pärnu väljakujunemisest moodsaks supellinnaks, nii ajalooliste andmete varal, kui ka tõsiklikude kogemuste kaudu, kuna mul oli võimalus kaasa teha seda arengut 30-datel aastatel, töötades Pärnu linnavalitsuse ehitusosakonnas, kuni kodumaalt lahkumiseni.

Pärnu, kui supellinna ajaloo osas läheme tagasi mõõdunud saajandi keskele. Aastal 1838 püstitas grupp kohalikke eraettevõtjaid Pärnusse esimese supelasutuse — vesiravila, kuhu vastu võeti esimesi haigeid. Hoone oli oma mahutuselt väike, kuid algus oli tehtud. Ajalooliselt peetakse seda asutust Pärnu, kui supellinna alguseks.

ESIMESED SUPELONNID

Teine tähtis sündmus supellinnale oli veel see, et samal aastal ehitati merre kõrgetele valadele puust platvormid ja neile asetati n.n. supelonnid, kus oli võimalik end lahti riietuda ja treppi mööda merre minna. Iga platvorm oli ühendatud maa poolt sillaga. Arvult oli neid kaks, üks meestele ja teine naistele, asudes teineteiest „viiaskaa" kauguses. Nende ümbrusse kasutamiselle oli tasuline. Samal ajal kutsuti ka ellu vajalik organisatsioon, kes korraldas supelonnide püstritamisi ja mahavõtmisi ning üldist merekanna korrashoidu.

Enne Pärnu supelasutuse rajamist olid juba Haapsalu ja Kuressaare linnad alustanud mudaravi andmisega ja nende edu oli märgatav. Nad olid juba ehitanud mimed vajalikud raviasutused ja haigete elamisruumid. Pärnu oli aga veel sel alal arengus maha jäänud, sest tal puudusid võimalused meremuda ravi andmiseks. Soovida jätis ka senine supelasustus — vesiravila ja puudulikult korrastatud rand, räägkimata muudest hoonetest.

Supelusliina tähtsamad elemendid, rohelised pargid ja puiesteed puudusid samuti.

LINNAVALITSUSE AJALOOLINE OTSUS

Kuna kogu selle asja korraldamine seni oli olnud eraettevõtjate käes, siis supellinna areng mõõdunud sajandi lõpupoolel oli kaunis aeglane. Aastal 1882 tegi Pärnu linnavalitsus otsuse võtta kogu supellinna tuleviku areng oma valdusesse. Samal aastal alustati ka praeguse n.n. Rannapargi ja puiesteede rajamist. Hakati mõttma pargi ümbrusesse ehituskrunte, et sellega saada suvitajaile elamispinda.

Aastal 1889 võttis linnavalitsus üle ka olemasoleva supelasutuse eraettevõtjailt.

Selgus, et supellinna väljakujundamiseks oli vaja asjatundjaid ja selleks loodi vastav komisjon, kes pidi tutvuma teiste supellinnade tegevusega ja selle alusel koostama Pärnu supellinna väljakujundamise plaani. 1889. aastal otsustas Pärnu linnavolikogu randa ehitada nõuetekohase muda- ja vesiravila. Asukohaks valiti Supeluse tõnava merepoolse otsa juures asuv tühi Sõre ehitus läks kohe kiiku ja järgmise aasta supelhooajal rakendati tegevusse juba uus vesi- ja mudaravila. Seal anti muda-, turba-, merevee- ja teisi vanne ning lisaks leidus seal veel uurukaste ja mitmesuguseid saunasid. Muda toodi Pärnu lahest Audru rannast. Hiljem tõiendati ravivilise mitmesuguste eriliste tõiendustega.

PÄRNU KAITSEVALL KAOTATI

Aastad 1890—1904 muutsid Pärnu supellinna üheks silmapaistvamaks selleaadseks suvituskohaks kogu tolleaegse Venemaa ulatuses.

Kogu supelasutuse arenguga suurenes ka suvituslinnaosa ja sinna ehitati rohkesti uus suvilaid, puhkekodusid ning mõningaid lõbustuskohti. Väga olulisiks sündmuseks Pärnule oli aga aastal 1834 välja antud seadus, kus Pärnu kustutati kindluselinnade nimestikust ning kindlustusala koos hoonetega anti riigi poolt linnale üle. Teatse, et Pärnut ümbritses veel 18-da sajandi lõpul mullavall ja vallikraav, mis algus Hommiku tänavast läks kaares Tallinna väravani ja sealt praeguse Vallikraavi suudmeni, kus lõitus jõega. Vallikraav ja mullavallid kuni n.n. Munamäeni ja Tallinna väravani tasandati, s.t. mullavallid lükati kraavi täiteks. Järejäänud mullavallid kujundati ümber pargi aladeks ja vallikraavist kujunes hiljem laevadele, eriti puust purjekatele, talvekorter.

Parkide ja puiesteede rajamine oli juba varem alguse saanud, nimelt aastal 1830 istutati väljapoole linna valli ja kraavi meile tänapäevani tuntud „Vana Park".

TAHELEPANU ÕHU- JA PÄIKESEVANNIDELE

Mõõdunud sajandi lõpul ja selle sajandi alul algas linna keskuse intensiivne suuremate elamute ja ühiskondlike hoonete ehitamine. Tekkisid ka uued eeslinnad. Tuli korraldada tõnavate sillutust, valgustust, jõegivee muretsemist, roiskvee süsteemi j.n.e. Elanike arv kasvas pidevalt. 1860 aastal oli Pärnus elanikke ainult ca. 7000, aga sajandi lõpul oli juba ca. 13,000. Alates 1. juunist 1879 andis Pärnu linna magistraat asjajamise ülle linnaseaduse alusel valitud linnavalitsusele.

Supellinna areng edenes kiiresti ja selle sajandi alul, kui siia rajati 1904. aastal n.n. mehhaanoteraapia ja ortopeetia instituut. Tõhelepanu hakati pöörama ka õhu- ja päikesevannidele. Samas muutus ka rauharõivastus, mis andis nüüd kehale rohkem õhu, päikese ja merevee juurdepääsu.

Pärnu oli kujunenud enne 1-st Maailmasõda Eesti suurimaks ja paremini varustatud supellinnaks. See oli tolleaegse Pärnu kui supelinna kuulsuse ja kõlastajate haripunkt.

● WALDHOFI VABRIK ÕHITI

Algas I Maailmasõda ja küllastajate arv vähenes pidevalt sõjarinde lähenemisega Pärnu suunas. Hakati kindlustama Pärnu merepranda ja selleks kaevati parkidesse kaevikuid ja asetati nende ette okastraattõkkeid. 1915. aastal, kui saksa laevastiku osad tulid Pärnu lahte, et sulgeda Pärnu sadamat kolme vana laevaga, kus nende arvates pidid varjul olema inglise allveelaevad, andis kohalik garnisonitülem ülilagaruses korralduse Waldhofi tselluloosivabriku, linna elektrijaama, H. D. Schmidt'i õlivabriku ja mõningate muude hoonete õhkimiseks.

Waldhofi vabriku kaotus tõõlikonnale oli tuntav, kuid supellinna seisukohalt võiks seda pidada aga õnnistuseks. Miks nii? Vastus oleks järgmine: Waldhofi vabrikul oli viis kõrget korstent, mis saatsid pidevalt õhku suitsu ja mürgisi neid, muutes Pärnu kui supellinna sõna tõsiises mõtes tõõstuslinnaks. Kogu linn ja supellinna osad olid kaetud musta tahma ja jäätmete korraga. Murul, lõvad, rohul ja pinkidel istumine oli seotud oma rõivastuse määrimisega, eriti kui mõõlda veel suvist heledat riietust. Jõkke lastavad tselluloosivabriku jäätmed lõhvisid seal elavad kalad ja jõevesi, mis tuli jõe mundile vahelt välja lahte, kandus tuule ja lainetega supelranda suplejate hulka. Tolleaegne õhu kooseis oli sarnane, et kodides asuvad hõheesemed kattusid tumeda kihiga. Selleaegset olukorda võiks väga hästi võrrelda meie tänapäevase „pollution'iga".

Kurvemaks juhuseks aga tuleb lugeda 1915. aastal Pärnu supelasutuse mahapõlemist, kus kahtlased jõud olid mõngus või oli see samuti garnisonitõlema korraldus.

Sõja aastatel oli suvituselu linnas tublisti pidurdanud, kuna rand oli sõjavõle valve all ja rannaparki kasutati sõjavõle hobuste söödamaaks ja tallitamiseks.

(Järgneb)

● Väino Pärtel, kes 1968. a. alates oli Inglismaa Eestlaste Ühingu esimeheks, lahkub perekondlikel põhjustel Londonist ja asub elama Düsseldorfi. Inglismaa eestlased kaotavad temaga energilise juhi, sealse lehe „Eesti Häält" toimetaja, Võitlejate Ühingu juhtiva tegelase, Euroopa Sidegrupi ja reas teistes juhtivais organeis Inglismaa eestlasi esindanud mehe. IEÜ, kui Inglismaa eestlaste keskorganisatsioni esimehe lahkumisel tõidab tema aset abiesimees Hetmut Heinastu Londonist. Teiseks abiesimeheks on August Kokk Nottinghamist.

Meta Veinmann-Pruul

IN MEMORIAM

On läätetult kurb kirjutada järelhüüet lauludest kantud klassiõele ja heliloojale, kelle küllaline Austraalis Adelaide'is oiin vaid aasta tagasi. 18. novembril käesoleval aastal kattes Sinu laul. Kui suvel teated siamaile jõudsid Sinu terviserikkest, siis Sa oma tohutu vitaalsusega ja väimuijõuga trotsisid seda ning, ise „Ilo" tegija, juhatasid jällegi varsti oma armastatud „Ilo" naiskoori nagu Su sõbrad kirjutasid, alul istudes ja varsi unesti jalul. Aasta tagasi oli mul võimalus kaasa elada, kuidas Sa seda tegid. Sa olid laul ise ja laenasid ka lauljate tiivad, pannes oma hambaarstist tütre ja võõrrahvusest miniagi „Ilo" kooris kaasa laulma, sest Sinu juhtimisel oli rõõm laulda.

Meta Veinmann-Pruul sündis 14. dets. 1912. a. Viljandimaal. Alustas oma lauluõpinguid laulõpetaja Anton Hermani inspireerva isikusse mõjustusel ja juhatusel. Lõpetanud Viljandi E.H.S.T. gümnaasiumi, Kehtna majapidamiskooli, Tallinna Pedagoogiumi, kus abiellus kooli muusikaõpetaja August Pruuliga. õppis ta samaaegsell Tallinna Konservatooriumis A. Arderi ja hiljem Hellat-Lemba-lauluklassis, mille lõpetas kevadel 1942. a. helikunstniku diplomiga. Tõõtas õpetajana ja esines ringhäälingus. Eriliseks tunnustuseks oli kutse Stokholmi ringhäälingult eesti laulude esitamiseks.

Tegutses Saksamaal koorijuhina ja solistina ja UNRRA kunstimuusikaõpetajana. Tõiendas end Wiesbadenis prof. van Revali juures ja sooritas eisnemisreise peagu kõigiise USA osooni eestlaste kestustese. 1950. a. saadik tõõtas Austraalias Adelaide'is muusikaõpetajana, lavastades oma õpilastega rea oopereid. Menuka tõõ tunnusena valiti ta 1963. a. kuninganna Elizabethi kõlastuse puhul korraldatud keskkoolide vahelise vabaõhukontserdi üldkoorijuhiks. Lisaks pedagoogilisele tõõle, on ta ohud aastaid Adelaide'i ABC raadio regulaarseks solistiks. A. Eesti ühiskonnas oli ta lauldaselt tuntud nii solistina, helloojana kui koorijuhina, rohkete esinemistega kirikutes, aktustel, kontsertsaalides ja A. E. Päevadel.

Laul oli kooliteast peale kuni viimseni Sinu hing. Sinu teib, armastus, kepp ja kilp. Nii haruldane perenaine, ema ja naine kui Sa oldki, on Sinu puhul raske helide maailmast kaugeneda. Kui ülle aastakümnete koos vihtides oli jutu lõhisest kooliieast ja kaaslaisst, sis laususid Sa kuidagi mõtlikult ja tõemeeli — mina mõletan ainult laulu! On iseloomustav, et Sa napilt paar kuud pärast Sydneyse ravile minnes, juhatasid seal A. E. Päevade kooride üldproovil oma „Heliseme Eestile" ja laulsid solistina „Sõduri emas."

Võibolla ei ole juhus, et n.ö. teel haiglasse, Sa andsid loos ära kaasaga veel kaks sõgavalt religioosse sisuga omaloomingulist kirikukontserti. „Miks Sa nutad, Maria" (Joh. 20, 1—31 ja „Samariiamees" (Lk. 10, 25—31). Panen need mõlestuslikult kirja, sest Sul on ka sel mandril arvukalt sõpru ja austajaid. Operatsioon õnnestus seekord ja Sind ootasid kodu ja perekond. Ning siis mõni nädal hiljem viis tromboos Sinu Elu- ja Hõõlelt Kahujõele. Tean, Sa olid ka selleks teekonnaks valmis.

Sinu laulud Lõuna-Risti alt aga on jõudmas pikale teele vaatamata tõlle maailma eestlaskonna sõõdamesse ja helisalve. Ühiskirjutanud on eriline põhjus Sind tänada vihtka viisistatud luuletuste eest. Sinu lahkumine on raske kaotus mitte õõsnes perekonanle, vaid „Ilole" ja kogu laulurahvale, heites leinavaipa aasta lõpul toimuvatele A. E. Päevadele Melbournes. Sydney sõbrad kirjutavad: „Kustus õõs sõrav täht siises Eesti taeva-s." Kurbuse ja hellusega mõletavad Sind Su mitmete koolide ja kooride kaaslased ning mõigimullast võrsunud klassiõed, tõhistades sel kevadel just oma lennu 50-dat aastapäeva. Neid ridu kirjutades kuuden Sind hingestatult luulvar — „Ave Maria"! Nagu Sa seda luendamatuil õraaatmisel ja hardusheitkil oled luulnud. Laenan Lunaaja jõul Sinu enese read: (Trinu. 1977., Sõigis)

„Kaks nägu on hingel.
kaks kõnet on armul.
kaks laulu Luulel."

Salme Ekbaum

Regina märkimisväärne park

(CANADIAN SCENE) — Regina sai oma nime Inimingannast. Enne seda oli selle paiga nimi Ilemata inetu — „Pile of Bones" ehk „Kondihunnik". See nimetus tuli buffalo kontidest ja kuukerdest, mis olid hunnikute viisi visatud Wascana Creeki. Tõnapäeval aga on need haisevad kondihunnikud ammugi kadunud ning Regina on kaunimaid Kanada linnu, tõhelepanuväärix eriti on moodsa kohtuhoone poolest, mida peetakse ilusimaks kohtuhoonetks kogu Kanadas.

Wascana Creek on suur park (809 hektari) ning asub otse linna südames. Kus kunagi kuradeti ojakese voolas, asub nüüd ilus järvsaatrega ning koguni laevad sõõdavad järve rahulikes vetes.

Selle pastoraalse õmbruse keskpunktiks kohtuhoone kuppel, millele tipus asub Kuldne Poiss. Ta hoiab ühe kaenla all viljavihka ning teises käes on tal alati põlev lõõvik. Kuldset Poissi peetakse Regina kaunimaks märgiks.

Park on koos järvega inimkätte poolt loodud ning pargis on tõe 17 vällisma puu ning vähemalt 40 vällismaalt sissetoodud iluõõsast. Linna elanikel on aastaiustelt kätesaadavas kaugues ilus pilk juhatamiseks, kontsertide kuulamiseks ning pikniklkude pidamiseks.

Ülejooksikute arv suureneb

WASHINGTON — N. Liidust ülejookstika põgenemud prof. Władislaw Krasnov, kes elab nüüd Ühendriikides, on juba aastaid pidanud statistikat N. Liidust väliismaale põgenenud ülejookstikute kohta, kellede arv pidevalt on suurenenud. Krasnovi andmetel oli Stalini ajal aastas keskmiselt 7,5 ülejookstikut. Hrushtshovi ajal tõusis nende arv aastas 9.3-le ning Brezhnevi ajal on neid juba 17,65.

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM
Chev Olds Limited
5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716

Chevette Malibu Corvette Delta Eighty Eight
Monza Impala Omega Ninety Eight
Citation Caprice Cutlas Toronado
Camaro Monte Carlo Oldsmobile Chevy Trucks and Vans

Estra Väli-Toompuu heliplaat
„EESTI LAULUD"
Charles Kipper - klaver
Müügil Toronto Eesti Majas, Abistamiskomitees

VABA EESTLANE

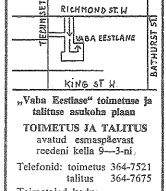

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljapsool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. hommk. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. hommk. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on taasu ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuuluteste hinnad:
üks toll ühel veerul $4.25
esik-tüljel ..... $5.—
tagakõljel $4.50

KUULUTUSI VOTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljapsool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Murley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

On neidki, kes arvavad, et kuulid tuleb välja lasta selleks, et pärast on tühjade hülsidega hea vilistada.

Arvo Valton

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 15. detsembril 1981 — Tuesday, December 15, 1981

KIRIKUD

E.E.L.K. PEETRI KOGUDUS
817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1.
Õp. O. Puhm (pikemal puhkusel)
Hooldaja õpetaja Udo Petersoo
Organist dr. Roman Toi

20. dets. IV KRISTUSE TULEMISPÜHA JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Teenib pastor U. Petersoo. Kohe pärast jumalateenistust toimub koguduse PEREKONDLIK JÕULUPUU kohvilauaga. Noored ja vanad kõik kutsutud! Kell 9.30 ingliskeelne JUMALATEENISTUS, pastor Wukash.

Pühlipunnid kell 10 homm., pühapäevakool kell 11 hommikul.

23. dets. ingliskeelne KUONLAVALGE JÕULUJUMALATEENISTUS kell 7.30 õ., pastor Hutchison. Kohvilaud.

24. dets. kolm Jõulujumalateenistust, teenib pastor U. Petersoo.

Kell 3 p.l. esinevad: pühapäevakooli ja leerieelseste koorid M. Vilu juhatusel. I. Toi ja K. Viinamäe harpsicordil. S. Reimann fliöödil.

Kell 5 p.l. esinevad: noorlekoor „Lootus" E. Lindau juhatusel. M. Kiik harpsicordil, H. Laikve fliöödil ja Lindaude ansambel.

Kell 7 p.l. esinevad: segakoor „Cantate Domino" Ch. Kipperi juhatusel. T. Roiser-Chorowicz harpsicordil ja sopran E. Valge.

25., dets. esimese JÕULUÖÖPÄ JUMALATEENISTUS kell 11, teenib pastor U. Petersoo.

27. dets. JUMALATEENISTUS kell 11, teenib kand. A. Roost.

Piiblilunid ja pühapäevakooli ei ole.

31. dets. VANA-AASTA JUMALATEENISTUS armulauaga kell 6 p. l., teenib pastor U. Petersoo, laulab H. Betlem.

Pastor U. Petersoo kõnetunnid tel. 624-6128 esmasp. ja neljap., kell 7—9.

Kantseletunnid teisp. kell 6—8 ja neljap. 2—4. Kiriku tel. 483-5847.

TORONTO EESTI AP.-OGEUSU KOGUDUS
R. R. 5. Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Laup., 19. dets. kell 5 p.l. toimub Peetri kiriku saalis koguduse JÕULUPUU, mida kõlastab ka jõuluvana. Võtke kaasa oma lapsed ja lastelapsed ning nende jaoks väiksed tõmalised kinkepakid.

JÕULUJUMALATEENISTUS peetakse jõululaup., 24. dets. kell 1 p. Peetri kirikus. Teenib ja juhatab preester E. Lepik, solist Erika Sojom, orelil dr. Roman Toi. Laulab koguduse laulukoor G. Rasgi juhatusel.

UUE-AASTA JUMALATEENISTUS toimub 1. jaanuaril kell 1 p. Peetri kirikus, teenib preester E. Lepik. Laulab koguduse laulukoor G. Rasgi juhatusel.

Noorte leerilõpetus algab uusi aastal, leerist osa võtta soovijall palutakse registreerida koguduse vaimuliku juures.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 668-7877 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.

JÕULUÖHTU JUMALATEENISTUS 24. dets. kell 4 p.l.

VANA-AASTA õhtul jumalateenistus armulauaga on 31. dets. kell 5 p.l.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kellis 6—8 kiriku kantseleis.

OTTAWA EESTI EV.-LUTERI USU PAULUSI KOGUDUS
Õpetaja O. Gnadenteich
Kirik: King Edwardi ja Wilbrodi tänavate nurgal

JÕULUJUMALATEENISTUS on pühap., 20. dets. kell 4 p.l.

ESIMENE EESTI EV. LUTH. KOGUDUS HAMILTONIS
Kirik: 18 Victoria Ave. S.
Hamilton, Ont. L8N 2S6
Õpetaja T. Nõmmik,
3 Mapleside Ave. Hamilton Ont.
L8P 3Y4, tel. 527-0410.

Pühapäeval, 20. dets. kell 10.00 ingliskeelne jõuluteenistus.

JÕULULAUPÄEVAL, 24. detsembril kaks jõuluteenistust:

Kell 13.00 jõuluteenistus Kitchener-Waterloos, St. John'i luterliusu kirikus, 22 Willow St. Waterloo. Teenib kogudus õpetaja, orelil Ilse Conrad. Laululehed.

Kell 19.00 JÕULUÖHTU LITURGILINE JUMALATEENISTUS St. Peter'i anglikani kirikus, 705 Main Street East, Hamilton (samas kuu möödunud aastal). Teenib kogudus õpetaja, laulab H.E.S. Segakoor Erik Purje juhatusel. Orelil Eva Rammo. Laululehed.

VANA-AASTA TEENISTUS armulauaga kolmapäeval, 20. detsembril kell 18.30. Solist Aino Tera. Orelil Heidi Plinte.

ÕPETAJA KÕNETUNNID igal esmaspäeval kell 6.00—8.00 õhtul kirikuas, 3 Mapleside ave., Hamilton.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carlton ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 20. dets. IV Kristuse tulemispühä JUMALATEENISTUS kell 10 homm. Järgneb koguduse jõuluvanu jõuluvana, laste etekandeid.

Neljap., 24. dets. jõululauupäeva E. Saraoja jumalateenistus kell 6 õ. Laulab koguduse segakoor, solist Onne Laikve.

Reedel, 25. dets. jõulupühä jumalateenistus kell 12 p. Solist Evi Valgre. Jõulupühä ingliskeelne jumalateenistus kell 1.30 p.l.

Neljap., 31. dets. vana-aastaõhtu JUMALATEENISTUS kell 6 õ. armulauaga, solist Lydia Kõõp. 1. jaan. 1982 UUE-AASTA JUMALATEENISTUS kell 12 p. Juhtustab Usuteaduse Instituudi õpetaja Albert Roost.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisp. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Luteri kirik,
(Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Tortnto M4S 1J2. Tel 483-2478 ja 1-527-0410.

Pühapäeval, 20. dets. kell 16.30 IV ADVENDI JUMALATEENISTUS. Solist Kadri Nõmmik. Järgneb KOGUDUSE JÕULUPUU, pühapäevakooli õpilaste ettekanded, nukuteater.

JÕULULAUPÄEVAL, neljap., 24. dets. kell 15.00 jõuluteenistus VIRGINIA UNITED kirikus, (Hwy 48 ja Royal Beach Rd.). Teenib õpilane Tiit Tralla, orelil Ed. Welin. Laululehed.

Samal päeval kell 16.00 JÕULUTEENISTUS Torontos. Teenib kogduse õpetaja. Solist Helmi Betlem, orelil Leida Pilt. Laululehed.

1 jõulupühal, 25. detsembril kell 13.00 jõuluteenistus Epiphany luteriusu kirikus, 20 Old Kingston Rd. (Ehatare kõrval). Laululehed.

Õpetaja kõnetunnid igal neljapäeval kell 18.00—19.30 omas kodus, 501 Davisville Ave., Toronto ning igal esmaspäeval kell 18.00—19.30 Hamiltoni kirikus, 3 Mapleside Ave., Hamilton, tel.: 527-0410.

EELK SUDBURY KOGUDUS
264 MacKenzie Ave.
Õp. Tõnis Nõmmik
501 Davisville Ave.
Toronto, Ont.
M4S 1V2 Tel. 483-2478

JÕULUÖHTU jumalateenistus jõululauupäeval, 24. detsembril kell 18.30. Teenib diak. kand. Albert Roost, orelil Heino Nielsen. Laululehed.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Juhtustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill.
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Pühap., 20. dets. kell 1.15 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanule. Kell 2 p.l. PEREKONDLIK JÕULUJUMALATEENISTUS. Kava laste pühapäevakoolilt. Kõneleb Allan Laur.

(Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.)

Reedel, 25. dets. kell 11 homm. JÕULUPÜHA JUMALATEENISTUS. Jõluevangeelium ja jõululaule, solist Raul Punnerr, kõneleb Allan Laur, orelil Evert Söderholm.

(Buss Eesti Kodust kell 10.15 homm.).

Pühap., 27. dets. kell 1.15 pühapäevakool täiskasvanuile. Kell 2 p.l. VANA-AASTA JUMALATEENISTUS, lunnistust, kõneleb Allan Laur, laululehtekandeid.

(Buss Eesti Kodust kell 1.15 p.l.).

Reedel, 1. jaan. kell 11 homm. UUE-AASTA JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur, duett. Jäsanda surma mälestamine.

(Buss Eesti Kodust kell 10.15 homm.).

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Juhtustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 20. detsembril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Ettekanded laulus ja sõnas. Kõneleb E. Saraoja. Pärast jumalateenistust jõulu-koosviibimine.

Neljapäeval, 24. detsembril kell 5 õ. JÕULUÖHTU JUMALATEENISTUS.

Reedel, 25. detsembril kell 11 homm. JÕULU-JUMALATEENISTUS. Lauluettekandeid. Kõneleb K.L. Marley.

Pühapäeval, 27. detsembril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleval: Heino Sepp ja E. Saraoja.

Neljapäeval, 31. detsembril kell 10 õhtul aastavahetuse JUMALATEENISTUS.

Reedel, 1. jaanuaril 1982. kell 11 homm. UUEAASTA-JUMALATEENISTUS. Koguduse pärv. Kõneleb misjonär E. Mollen. Lauluettekandeid. Pärast jumalateenistust koosviibimine kohvilauas. Valgusplidid Aafrika misjonitööst.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-8488.
VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 20. dets. kell 11 homm. IV ADVENTPÜHA JUMALATEENISTUS. Raid j.t. Solist Raul Pumber.

Kell 5 õ. PUHAPÄEVAKOOLI JÕULUÖHTU, noortekoor „Päike" Ch. Kipperi juhatusel. kinkepakid.

Neljap., 24. dets. kell 5 õ. JÕULUÖHTU KUUNLAVALÕEL, K. Raid, noortekoor „Päike".

Reedel, 25. dets. kell 11 homm. JÕULUPÜHA JUMALATEENISTUS, K. Raid, segakoor ja pasunakoor.

Kell 6 õ. „VALGUSPILTIDEGA PETLEMMA ja JERUUSALEMMA". A. Jalakas jagab Pühamaa reisimuljeid.

HAMILTONIS pühap., 27. dets. kell 3 p.l. jõulujumalateenistus EELK Hamiltoni koguduse majas, K. Raid.

---

* Eneseohvardus on liialt valikuvaene, sellepärast eelistatakse ohverdada teisi.
* Kui suk tuuakse tule ja mõõgaga, jõuab see pärale kõrbenult ja vermetes.

Arvo Valton

Cantate Domino jõulukontsert

Mõõdunud pühapäeval toimus Peetri kirikus Cantate Domino jõulukontsert, millele kirikuliitaks kuulajaid kasa elasid ja vastu võtsid vaimuliku jõulumeeleolu. Koor laulis Charles Kipperi juhatusel, orelil oli saatjaks ja solistike Lembit Avesson ning tavakohase vaimuliku jõulumeditatsiooni asendus kontsertil Lydia Vohn deklamatsioonid, esimeseks katke evangeeliumist, teiseks Helmi Betlemi „Ma nägin õhtet" ja kolmandaks luuletus „Jõulutõhtul".

Koor alustas oma mõtiega „Lauige Jehoovale mut laulu" ja sellele järgnes G. H. Händeli oratooriumist „Messias" kooriosa „Ja su Issanda Jumala au". Pärast ühislaulu „Ma tulen taevast ilmutat" laulis koor A. Adami „Oh õnnis öös" ja J. Tamverogi „Jõulurahu", siis U. Kasemetsa seatud „Kes on see väike lapsuke" ja J. Kappeli „Jõulualgus". Orelil saatis L. Avesson, kes esitas ka J. S. Bachi korraliproelüüdi „Argake, nüüd vahid hüüdvad".

Järgnes J. Aaviku „Jõulunelm" ja R. Toi laulud „Jõulupäike" ja „Jõulualgus" ning M. Haydni „Oh õnnis öös". Pärast teisi ühislaulu „Oh sa õnnistav" lõpetati kontsert G. F. Händeli kooriosaga oratooriumist „Juudas Maccabeus".

Cantate Domino on alati suutnud oma helisevate vaimulike jõuinvitsidega kuulajaisse pühademeeleolu sisendada ja tegi seda ka seekord. Koorijuht Charles Kipper tunneb oma koori ja on aastatega õpetanud nelle rohke valiku vaimulikest lauludest, millega koor on oma kogudune jumalateenistusi kaunistanud ja rikastanud. Lembit Avesson meisterliku orelisatega ja orelisoolistna andis omapoolse väärtusliku panuse. Kokku hea ja rõõmuga kaasaelatav vaimuliku muusika sündmus.

● Novembri keskel toimus Stokholmis järvelaste kokkutulek, kus Erna Klemmer pidas ettekande teemal „Anton Hansen Tammsaare Vargamäe".

Sündmuste kalender

● Pühapäeval, 20. detsembril kell 11 homm. Eesti Vabakoguduse kirikus neljanda adventpühä jumalateenistus ja jõulukoosviibimine.

● Neljapäeval, 31. detsembril kell 7 ö. Eesti Maja uueaasta vastuvõtu ball.

Hoiatus ameeriklastele Liibüas

President kardab nende julgeoleku pärast

WASHINGTON — Ühendriikide president Reagan soovitas kõigil Liibüas viibivatel ja seal töötavatel ameeriklastel sealt lahkuda, kuna nende julgeolek ei ole enam kindlustatud. Liibüas töötab umbes 1500 ameeriklast, peamiselt õlitöötluse alal.

Välisministri abi William Clark mainis, et president võtab tarvitusele erakorralised vahendid kui olukord nõuab ameeriklaste kiiret ta lahkumist Liibüast.

Ühendriikides on isegi üles kerkinud õli impordi lõpetamine Liibüast, et avaldada sellega survet Liibüa diktatorile Qaddafile,

kes Ühendriikide politseiõõmude andmeil on saatnud oma mõrvameeskonna Ameerika mandrile, et ataketrida siin president Reaganit ja tema lähemaid nõuandjaid.

Liibüa õliminister Abdusalaam Zagaar mainis Abu Dhabis, et Liibüa valitsus otsib Ühendriikide survele vastu astumiseks abi ja toetust Petrooleumi Eksporteerivate Riikide Organisatsioonilt (OPEC). Liibüa ametlik teadeteagentuur Jana mainib,

et Ühendriigid süüdistavad Liibiat, kaid nad ei esita vajalikke tõendeid.

Jana nimetab president Reaganit „argpüksiks ja valetajaks."

Metsajõulupuu 21. detsembril

Esmaspäeval, 21. detsembril, algusega kell 7.30 õhtul toimub Torontos Wilket Creek Pargis, mis asub Leslie St. lõäres põhja pool Eglintoni avenüüd, gatide ja skautide metsajõulupuu, kus tenib Toronto Vana Andrese koguduse õpetaja Andres Taul. Korraldajad paluvad kõigil osavõtjail kaasa võtta küünlad, mis sümboliseerivad valguse saabumist taalvõõhtuse looduse rüppes.

Rahvarohke osavõtt Tartu Ülikooli aktusest Montrealis

MONTREAL (VE) — Montrealis tähistati Tartu Ülikooli aastapäeva väga rohkearvulise, kuni paarisajalise osavõtjaskonnaga. Kõnepidas Montreali ülikooli õppejõud ajakirjanduse alal Enn Raudsepp, millele lisaks esitati muusikalisi etekandeid.

Aidake kaasa

„VABA EESTLASE"

levilule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

Äri on avatud jõuluostudeks

alates 1. detsembrist järgmistel aegadel

esmasp.-reedeni kell 10-9, laup. 9.30-5.30

PARIM JÕULUKINKIDE OSTMISE ÄRI

Suures valikus klaaskaupu, muist väljamüügil ★ SAUNA kosmeetika tarbeid ★ Sauna tarbeid ★ Küünlaid ★ Küünlajalgu ★ Soome kompvekke ★ Tekstiile kardinateks ja seinakaunistusteks ja kleidrideid ★ Suuski ja suusavarustust ★ Ta palju muud

SUOMI-AITTA

ESMAJÄRGULISED IMPORT-ARTIKLID SOOMEST

2031 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 2A2 ● Telefon 483-6650

THE FINNISH PLACE

5463 Yonge St. Willowdale ● Finchi lähedal

Telefon 222-7575

JÕULUD ON LÄHEDAL! Kui lähete tegema jõulusoste, siis külastage esimeseks meid. Meil on kvaliteetsed kaubad. ★ MADE IN FINLAND ★ Klaaskaubad, ehted, küünlad, küünlajalad, mängud, laudlinad, servietid, helipaadid, jõuludekoratsioonid, mänguasjad jne.

IGASUGUSEID DELIKATESSE JA PAGARI SAADUSI
Tellimised jõulusingle, -vorstile ja muule anda varakult

Avatud alates 7. dets. iga päev 9–8, laup. 9–5, jõululaup. 8–2.

TORONTO HROONEEMS BAKERY

484 QUEEN ST. W. TORONTO, ONT. M5V 2B2
TEL. 366-1205, 366-3619

Teatame oma lugupeetud ostjaskonnale, et meie äri on avatud esmasp., 21. dets., teisip., 22. dets., kolmap., 23. dets. ja neljap. 24. dets. Suletud 25.–28. dets.

Avatud jälle teisip., 29. dets., kolmap., 30. dets. ja neljap. 31. dets. Suletud 2. jaanuaril 1982